Leto XXVI. Poštnina plačana v gotovini Postgebühr bar bezahlt Ljubljana, 28. septembra 1944 Štev. 39

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puccinijeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis · Posamezna številka Cent. 80.

Naša zgodovinska obletnica

Znamenito leto za nas Slovence, prav posebno pomebno, se je zvrstilo v zgodovini sedanje vojne. V živem spominu so nam dogodki, ki so se zvrstili po savojskem izdajstvu. Zdelo se nam je takrat, da smo slepo prepuščeni usodi in da nas bo na lepem zagrnil val razkroja. V tistih usodnih dneh pa je prišla nemška vojska v zaščito naših krajev in dotakratni ljubljanski župan general Rupnik je bil 20. septembra 1943 postavljen za prezidenta Ljubljanske pokrajine. Odlok je podpisal Vrhovni komisar za Jadransko področje g. dr. F. Rainer, umeščenje pa je izvršil v njegovem zastopstvu predsednik koroške deželne vlade gosp. dr. Wolsegger. Ob tej priliki je g. prezident s posebnim proglasom pozval Slovence, naj se v usodnih časih strnejo k skupnemu delu in k borbi proti boljševizmu in plutokraciji.

Mnogo je bilo storjenega v enem samem letu. Začetek sredi razdrapanih razmer je bil težaven, poprijeti je bilo treba na vseh popriščih. Toda g. prezident je kot izkušen organizator šel odločno na delo. Uspeh se je prav kmalu pokazal. Pred vsem je bila posebna pažnja posvečena ureditvi prehrane in zboljšanju prejemkov, obenem pa je bila započeta široka človekoljubna akcija, ki je pod imenom Zimske in nato Socialne pomoči pomagala tisočem in tisočem beguncev in drugih bednih ter blagodejno nadaljuje svoje delo na pragu nove vojne zime. Še prav posebno odločno pa je novi prezident g. general Rupnik započel borbo zoper komunizem. Organiziral je Slovensko Domobranstvo, ki se je kmalu razvrstilo v čvrste in pogumne bataljone ter sprejelo borbo na široki fronti. Komunistični val je bil vsepovsod zajezen in obenem z borbenimi uspehi se je tudi med širokimi plastmi oživil preporodni domobranski duh, ki je dvignil marsikaterega dotlej mlačnega omahljivca k pravi slovenski domoljubni zavesti. Zato je vsa naša zavedna javnost vzela z zadovoljstvom na znanje počastitev, katere je bil preteklo nedeljo na velikem manifestacijskem zborovanju v Ljubljani deležen g. prezident Rupnik s tem, da je bil imenovan za generalnega inspektorja Slovenskega Domobranstva.

Znano je, da g. prezident Rupnik ne terja hvale in čaščenja, ker mu je v zadoščenje zavest storjenega dela. Vendar pa je leto, ki je pravkar minilo, tako ozko povezano z njegovim imenom in delom, ki ga lahko imenujemo leto Rupnikovega ustvarjajočega dela, ozdravljenja in popolne obnove.

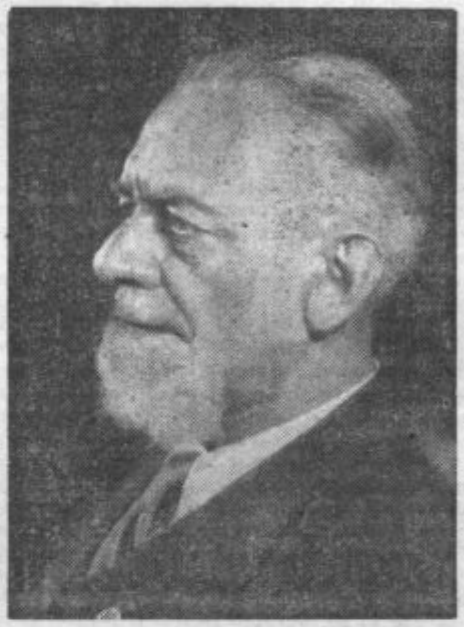

Gosp. prezident div. general Leon Rupnik je bil v priznanje zaslug imenovan za generalnega inspektorja Slovenskega Domobranstva

Veliko manifestacijsko zborovanje v Ljubljani

V proslavo prve obletnice obnovitve slovenske uprave v Ljubljanski pokrajini je bilo v nedeljo ob 8. zjutraj v veliki unionski dvorani v Ljubljani manifestacijsko zborovanje. Dvorana je bila dostojno okrašena in se je kmalu do kraja napolnila. Poleg domačih dostojanstvenikov so prišli na zbor tudi odlični predstavniki nemških vojnih in civilnih oblastev. Potek zborovanja je po naši domovini prenašal radio in tako je lahko bilo vse slovensko ljudstvo v duhu prisotno na tej pomembni manifestaciji. Govori so bili vsebinsko polni in močno prepričevalni. Med prvimi je izpregovoril zastopnik naših kmetov g. Jože Černe, ki je naglasil, da bodo naši kmetje vzdržali vse preizkušnje, borbo s komunisti in vsemi drugimi narodnimi nasprotniki, dokler končno ne dosežemo svobode in reda po načrtih socialne pravičnosti. V imenu delavstva je temperamentno izpregovoril vozač mestne cestne železnice g. Drago Besov, ki je naglasil, da je g. prezident Rupnik prvi razumel zdrava prizadevanja delavstva in mu v preteklem letu nudil vso pomoč, za kar mu je delavstvo iz vsega srca hvaležno.

Govor prezidenta Rupnika

Po izvajanju obeh govornikov, ki jih je množica poslušala z napeto pozornostjo ter jim pritrjevala s ponovnim vzklikanjem in ploskanjem, je domobranska godba zaigrala venček narodnih pesmi in melodij. Viharno odobravanje in vzklikanje se kar ni hotelo poleči, ko je nato stopil pred zborovalce **prezident general Rupnik.** V svojem programatičnem govoru je g. prezident omenil, da je mali slovenski narod med vojujočimi se narodi sicer majhen drobec, vendar je tudi njemu Previdnost postavila isto usodno vprašanje kot vsem drugim velikim in malim narodom: biti ali ne biti! Prišli smo do ločnice, ko se moramo odločiti. Jeziček na tehtnici naše usode se mora nagniti za večino našega naroda na desno, če hočemo ostati, živeti in si kovati boljšo bodočnost. Ena pot vodi v pravo, Bogu dopadljivo človeško sožitje, druga v satanovo kraljestvo boljševizma.

Oni Slovenci, ki so šli za levim kažipotom v boljševiške mreže, so se sami izločili iz naše narodne skupnosti, zakaj boljševizem je našemu krščanskemu, slovenskemu bistvu in pojmovanju povsem tuj. Te bo zgodovina nekoč ožigosala in obsodila in to bo pravično plačilo zanje, ki danes v službi komunizma izdajajo svoj narod, domovino in Boga.

Zdrava, narodno zavedna in sebi zvesta večina slovenskega naroda je že preko usodnega razpotja. Šla je po edino preostali odrešilni poti, na čelu nje kot prvoboritelj naše bodočnosti naše hrabro slovensko domobranstvo. Ono nas vodi in nam dela pot hodno. Pot je strma, a prebiti se moramo, kajti ta pot nas edina vodi v novo življenje, v svet resnične narodne in državne pravičnosti in svobode.

Precejšen del našega naroda, je nadaljeval g. prezident, vedno na novo prekinjan z navdušenim odobravanjem, pa še vedno stoji na razpotju naše usode. Vse dolgo leto so lahko gledali, kaj je zadelo one Slovence, ki so šli po poti komunizma in kaj je bilo storjenega pri onih, ki niso zavrnili nemške pomoči. Komu se moramo zahvaliti za naše domobranstvo, če ne nemški uvidevnosti. Ali so si vsi oni, ki še vedno stoje na razpotju, svesti, kaj pomeni domobranstvo za sedanjost in bodočnost našega naroda. Tudi oni, ki se še vedno obotavljajo, so odgovorni za vsako nepotrebno žrtev in izgubo in jih bo narod nekoč obsodil. Ali so ti pomislili, komu se moramo zahvaliti, da imamo svojo domačo upravo, da uživamo finančno podporo, da smo zopet postavili mnoge po komunistih ali njihovih badoljevskih zaveznikih porušene kmečke domove?

Gosp. prezident je izrekel priznanje vrlim domobrancem, ki stoje v brezkompromisnem boju proti zločinskemu boljševizmu, zakrinkanemu v laži OF. Oni so našemu trpinčenemu, težko preizkušenemu slovenskemu narodu trdna opora. Slovensko domobranstvo je postalo našemu narodu prava svetinja. Z največjim zadovoljstvom se moram zahvaliti našemu kmetu, ki je prvi spoznal upravičenost našega ravnanja. Tudi naš delavec je storil, kolikor je v njegovih močeh, in doprinesel delež k pomiritvi, ki je temelj pravega družabnega sožitja. Naša mladina se je zagrizla v bistvo svojega naroda in doprinesla že toliko dokazov žrtvujoče ljubezni do domovine, da je postala zopet porok naše lepše bodočnosti.

Prezident Rupnik je zaključil svoja izvajanja s toplo zahvalo Führerju in njegovim vojakom, ki so pomagali Slovencem v njih odločilni borbi, in je tej zahvali priključil prošnjo, da bi bili še naprej deležni razumevanja in podpore. Oni pa se bodo zvesto borili ob strani Nemčije proti boljševiškemu sovražniku in njegovim zaveznikom. Le tisti, ki zdrži do konca, dobi polno plačilo. Tudi za naprej združimo vse sile v vsenarodno falango za boj proti komunizmu do njegovega popolnega uničenja in iztrebljenja. Svojo sodbo bo povedala zgodovina. Pred njo pa bo naš mali narod zaradi tega leta ostal poveličan in svetal!

Nagovor generala Rösenerja

Dolgo se niso polegle viharne ovacije, ki so sledile zaključnim besedam g. prezidenta, kateremu so zborovalci tudi ves čas med govorom navdušeno pritrjevali s ploskanjem in vzklikanjem, ko je stopil, aklamiran z velikimi ovacijami, na govorniški oder Obergruppenführer in general policije **Erwin Rösener.** V svojem izklesanem g[illegible]voru je dejal, da ve, da je takrat, ko je nemška vojska po izdaji Italije zasedla tudi našo pokrajino, pretežni del tukajšnjega prebivalstva sprejel to zasedbo s strahom in trepetom, ker je [illegible]sedal sovražni agitaciji. In kaj se je zgodil[illegible] Sklicevali smo se le na zdrav čut prebivalst[illegible] Prvotno se je odzval le majhen del, pozneje ved[illegible] več, in v sodelovanju med Nemci in Slovenci [illegible] dosegli na vseh področjih velike uspehe za dob[illegible]bit slovenskega naroda.

Po navdušenem odobravanju, ki je sledilo [illegible] besedam, je govornik nadaljeval: Veseli me, [illegible]čutijo moji predgovorniki potrebo zahvaliti [illegible] Führerju za dano podporo. Iz tega čuta in [illegible]znanja naj zrastejo dejanja, ki potrjujejo in p[illegible]krepljajo besede. Tudi danes mnogi ob str[illegible] svetovnih dogodkov čakajo ali bo Nemčija z[illegible]gala ali ne. Moje najgloblje notranje prepri[illegible]nje in trdna vera je, da bo Nemčija na ko[illegible]zmagovita. Naj odpade ta ali oni, naj so post[illegible]eni ali drugi izdajalci — oni, ki so mislili, da m[illegible]rajo odpasti, že doživljajo strahote boljševizm[illegible]. Vem, da je slovenski narod v notranjosti svoje[illegible] srca protikomunističen in da je velik del spoznal boj proti komunizmu za brezpogojno potrebo. Iz tega vzroka sem odredil ustanoviti slovensko domobranstvo. Mnogi so ta čas v boju proti komunizmu in njegovim zaveznikom padli za narod in domovino. Te žrtve morajo biti za nas sveta zaveza. Angleži in Američani ne mislijo napram nikomur držati tega, kar obljubljajo. To nam dokazuje tudi najbolj grenka Kalvarija, ki jo mora danes preživljati finski narod, od Angležev in Američanov izdan in prodan boljševizmu na milost in nemilost.

Obergruppenführer Rösener se je nato zahvalil prezidentu Rupniku in njegovim sodelavcem za

opravljeno delo v svojem imenu in v imenu Vrhovnega komisarja dr. Rainerja. Obljubil je tudi v bodoče vso pomoč in podporo. Izdajalci pa naj si zapomnijo: potrpljenje je nemška slabost, toda če spoznamo trenutek za primeren, potem udarimo krepko.

Počastitev padlih borcev

Ob koncu svojega govora se je Obergruppenführer Rösener, ki je bil med nagovorom deležen ponovnih burnih ovacij in pritrjevanj zbranih zborovalcev, spomnil slovenskih borcev, ki so v preteklem letu padli za svoj narod in svojo domovino. Pozval je občinstvo, ki je stoje poslušalo njegove pietetne besede, naj se poklonijo spominu padlih z enominutnim molkom. Njegovemu pozivu se je odzvala vsa dvorana, med tem ko je godba zaigrala pesem o dobrem tovarišu.

Odlikovanje prezidenta Rupnika

Po končani počastitvi padlih junakov je g. general Rösener nagovoril prezidenta Rupnika ter mu sporočil, da je v znak priznanja in zahvale za delo, ki ga je izvršil v tem letu kot prezident pokrajinske uprave imenovan za generalnega inspektorja Slovenskega domobranstva. Ob viharnem ploskanju in vzklikanju je g. prezident pristopil k g. Obergruppenführerju, ki mu je osebno izročil znake generalnega inspektorja in začasno listino o imenovanju ter mu obenem toplo čestital.

Ko so se polegle ovacije, je domobranski poročnik dr. **Stanko Kociper** prebral v slovenščini govor g. Obergruppenführerja in mu priključil čestitke vse domobranske mladine g. prezidentu.

Ob ponovnih ovacijah je nato ponovno spregovoril g. prezident general Rupnik in se zahvalil g. Obergruppenführerju za njegove tople besede. Slovesko ljudstvo, o katerem je g. Obergruppenführer sam dejal, da je v notranjosti svojega srca protikomunistično, bo v sedanjem težkem času do konca vzdržalo za svoj narod, domovino in Boga v borbi ob strani Velike Nemčije. Posebej se je g. prezident še zahvalil za izkazano odlikovanje in izrazil svoje prepričanje, da bo slovensko domobranstvo ohranilo svoj ugled in dosedanjo borbenost do konca na isti višini. Za vse, kar smo imeli v tem zadnjem letu doubrega, sigurno zaščito pred tolovaji in drugimi sovražniki, vse materialne in duhovne dobrine in vso materialno pomoč, za vse to se moramo zahvaliti Führerju velikonemške države, je dejal g. prezident, in prosil g. Obergruppenführerja, da izvoli javiti g. Vrhovnemu komisarju dr. Rainerju zahvalo za vse, kar je dobrega storil našemu narodu. Posebno pa ga je naprosil, da bi bil ljubezniv tolmač pri Führerju, da ne pozabi na naš mali slovenski narod, ki hoče vse dati za lepšo, srečnejšo in združeno Evropo.

Končal je z vzklikom Führerju, ki so se mu stoje pridružili zborovalci. Z nemškima in s slovensko himno, ki jih je odigrala godba, je bilo to zborovanje zaključeno.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Führerjev glavni stan, 25. sept. DNB Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

V zapadni Nizozemski so odbile naše čete na novih postojankah več sovražnikovih napadov. Na področju Arnheim-Nimwegen smo zadali s protinapadi nadaljnje velike izgube po zraku dospelemu sovražniku, ki še ni pričel večjih napadov. Nasprotnikovi krajevni sunki so se izjalovili deloma v ogorčenih bojih iz bližine. Od preostankov 1. divizije angleške letalske pehote, ki se bore na zelo ozkem prostoru še zapadno od Arnhelma, smo privedli nadaljnjih 800 ranjencev. Vzhodno od Eindhovna je sovražnik malenkostno napredoval.

Lastni oddelki bojnih letal so kljub slabemu vremenu uspešno posegli v boje na Nizozemskem.

Severno in južnovzhodno od Aachna smo zavrnili sovražnikove napade in uničili več oklopnikov. Na bojišču ob Eiflu je izgubil sovražnik med brezupešnimi napadi 16 oklopnikov.

Severno od Nancyja in pri Chateau-Salinsu smo z napadi vrgli sovražnika kljub trdovratnemu odporu nazaj. Na področju Epinala in Remiremonta so se nadaljevali težki boji. Vsled ogorčenega napada naših čet je sovražnikov napad le krajevno napredoval.

Pri Dunkerqueu in Calaisu živahen obojestranski topniški ogenj. Bojeviti posadki Lorienta in St. Nazaira sta razbili sovražnikove napade in izvedli uspešne protisunke. Po uničenju zadnjih oporišč je junaško boreča se posadka Boulogna po težkih bojih podlega sovražnikovi premoči.

London je bil v pretekli noči zopet pod ognjem »V 1«.

V srednji Italiji je včeraj sovražnik nadaljeval svoje težke oklopniške napade severnovzhodno in vzhodno od Firenzuole. Skoraj povsod smo ga zavrnili, uspel mu je en sam vdor, ki je bil medtem že zajezen. Uničili smo 14 sovražnikovih oklopnikov.

Ob Jadranu smo umaknili naše čete v skladu s povelji na nove postojanke severnozapadno od Riminija. Številne sovražnikove napade ob tej priliki smo ob uničenju 35 oklopnikov razbili.

V južnozapadni Sedmograški so bili včeraj le krajevno pomembni boji. Ob obeh straneh Turde in v severnem delu Szezeklerskega ozemlja smo zavrnili ali ustavili napade boljševiških in rumunskih oddelkov. V teh bojih je izgubil sovražnik samo pri Turdi 30 oklopnikov.

Na prelazih preko Beskidov južno od Sanoka in Krosna smo včeraj napadali in se branili z menjajočo se srečo.

Med severnim robom Karpatov in Jelgavo ni bilo nikakih bistvenejših bojev.

Na podgorju južno od Rige so vrgle čete vojske in SS boljševike z uspešnimi protinapadi nazaj. Na ostalem bojišču severnega odseka so potekali odmikalni pokreti nadalje po načrtu. Nasprotnik, ki je v več odsekih pritiskal za nami, ni mogel motiti naših pokretov.

Po uničenju vseh vojaško važnih naprav smo pred nekaj dnevi izpraznili mesto Reval.

Naši odmikalni pokreti proti severni Finski potekajo točno tako, kakor so bili pripravljeni.

Pri Prilepu v Macedoniji smo z malenkostnimi lastnimi izgubami razbili močno skupino bolgarskih sil. V naše roke je padlo vse njeno topništvo in težko orožje. Na zapadni bolgarski meji in ob železnih vratih so krajevni boji.

Pravi boj se šele pričenja

Naglo se približujemo najodločilnejšim dogodkom v sedanji vojni. Medtem ko sovražniki napovedujejo širom sveta, da bo vojna v kratkem končana, je pa nemški narod stisnil zobe za odločilni udarec in minister dr. Göbbels je tole naglasil v velikem tedniku »Das Reich«:

»Naši sovražniki se vdajajo varljivim utvaram, če upajo, da bomo postali nekega dne vendar šibki in da bomo razobesili belo zastavo. Nihče v Nemčiji niti ne misli na to. Čim dalje traja vojna, tem jasneje postaja nam vsem, za kaj pri nas gre. Naši sovražniki so si na jasnem, da se s prihodom na nemške meje zanje prav za prav šele pričenjajo težkoče. Letošnje poletje, v katerem so si naši sovražniki obetali poraz Nemčije, je minilo. V vseh težkočah, ki smo jih morali prenašati v preteklih tednih in mesecih, se je vendar pokazalo, da nemška odporna moč nikakor ni zlomljena ali samo zmanjšana. Obdržala se je hrabro in moško in je namestu, da bi se oslabila, kakor so želeli naši sovražniki, prav na tem, da se ponovno ojači. Ustvarjamo si tako za vojaško kakor za vojno-gospodarsko področje operativne rezerve, ki bodo za bodoče odločitve odločilnega pomena. Ne bo več dolgo trajalo, ko ne bomo živeli več na obeh področjih od rok do ust, marveč ko bomo zopet v položaju ravnati po daljnoseznem načrtu.«

Finska v sovjetski oblasti

Finska je podpisala premirje z Moskvo in z Anglijo. V zadnji številki smo poročali, da je sedanjega predsednika finske vlade Hackzela v Moskvi zadela kap. Zato je njegov namestnik Born 20. t. m. z jokajočim glasom izpregovoril po finskem radiju o določbah finsko-sovjetsko-angleškega premirja. Med drugim je izvajal:

»19. september leta 1944. bo ostal v finski zgodovini kot dan najtežje preizkušnje za finski narod. Finska mora sedaj z mirovnimi pogoji pred očmi preizkusiti možnosti, ki so ji še preostale, da nadaljuje svoje narodno življenje. Podpis pogodbe obvezuje k takojšnji umaknitvi čet na črto, ki je bila določena v moskovski mirovni pogodbi l. 1940. Karelija je torej izgubljena. Naši upi glede poprave vsaj najtežjih gospodarskih pomanjkljivosti te meje se niso uresničili. Poleg tega smo bili prisiljeni, da odstopimo Sovjetski zvezi ozemlje okrog Pečenge. Tretja pomembna točka je zakup ožine pri Porkkali ter velikega pomorskega in kopnega področja, ki bo služilo Sovjetski zvezi 50 let kot vojaško oporišče. S tem bodo uničene stare, kulturno visoko stoječe občine z več sto hišami in lepimi kmetijami. Prav tako mora izročiti Finska, čeprav samo začasno, letališča v južni in južnozapadni Finski ter svojo trgovinsko mornarico. Poleg tega se je zavezala za posebne tvarne dobave. Zelo resna je okoliščina, da mora Finska razorožiti nemške sile v deželi in jih izročiti sovražnikom. Istočasno mora zmanjšati svojo vojsko na mirovno stanje. Finska bo morala plačati Sovjetski zvezi v šestih letih 300 milijonov dolarjev. To so relativno večja plačila, kakor jih je plačala v svetovni vojni katera koli druga država. Mirovni pogoji obsegajo skupno 23 točk, ki pa še niso dokončno formulirane.«

Tragična usoda min. predsednika Hackzella, je dejal von Born, bo prišla v zgodovino kot zgovoren dokaz. Mnenja o pravici, pameti in smotrnosti, v katera je Finska upala, se danes gotovo zelo razlikujejo. Sedaj, ko se vojna končuje, dobiva človek vtis, da želja po ustvaritvi zaupnejših odnosov sploh ni obstojala. Bati se je, da bo kruta resničnost, pred katero stojimo danes, hujša kakor smo si bili to sploh kdaj prej predstavljali.

DOMAČE NOVICE

* **Borovnica je hvaležna Ljubljani.** Socialna pomoč je objavila toplo zahvalo Ljubljani, vsem darovalcem in vsem sodelujočim pri nabiralni akciji za Borovnico v nedeljo 10. t. m. Posebno se je potrudila srednješolska mladina. Skupno je Ljubljana darovala Borovnici znesek 225.330 lir. Denar je bil izročen okrajnemu glavarju za Ljubljano-okolico, ki ga je stavil na razpolago odboru za pomoč prizadetemu prebivalstvu v Borovnici.

* **Spremenjena policijska ura izven Ljubljane. G. prezident Rupnik je odredil: Od 21. septembra 1944 do nove odredbe sta hoja in vožnja po javnih cestah, trgih in poteh na območju Ljubljanske pokrajine od 21. do 5. ure prepovedani.** Izvzeti so samo ozemlje mestne občine Ljubljane in tistih delov sosednih občin, ki so vključeni v ljubljansko zaporno ozemlje.

* **Opozorilo družinskim poglavarjem!** Blagajna za izplačevanje družinskih doklad pri Zavodu za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine opozarja svoje člane družinske poglavarje, ki prejemajo družinske doklade v delavski skupini, da čimprej predlože, odnosno obnove za svoje otroke potrdilo o obisku srednje ali njej enake šole v šolskem letu 1944-45. Potrdila o obiskovanju šole je treba predložiti za vse otroke od 14. do izpolnjenega 16. leta starosti, in to za one otroke, ki so izpolnili 14 let pred pričetkom novega šolskega leta, t. j. pred 1. septembrom 1944, kakor tudi za one, ki bodo izpolnili 14 let med novim šolskim letom, t. j. od 1. oktobra 1944 do 30. septembra 1945. Potrdila je treba predložiti do dne 10. novembra 1944.

* **Uprava policije v Ljubljani opozarja:** Kljub opozorilu uprave policije, naj nihče ne poškoduje naprav vzdolž obmejnega pasu, se je ugotovilo, da so v zadnjem času poljske utrdbe poškodovane bodisi po lastnikih zemljišč ali pa po otrocih. Ponovno se opozarja, da služijo vse to utrdbe v prvi vrsti za varstvo civilnega prebivalstva in da je vsako približevanje tem napravam življenjsko nevarno. Za nastalo škodo in telesne poškodbe oblasti ne odgovarjajo. Na vseh mestih se bodo postavili posebni napisi, ki bodo opozarjali prebivalstvo na vojne naprave. Uprava policije znova z vso resnostjo opozarja prebivalstvo, da teh vojnih naprav ni nikakršen način ne poškoduje, ker bo vsakdao klican na odgovor in strogo kaznovan.

* **Vsak dan novi beguncl.** Iz Kočevja, Ribnice, Grosuplja in Novega mesta prihajajo neprestano nova poročila o ubogih slovenskih družinah, ki so jih komunisti napodili iz njihovih domov. Tako je v Novem mestu že nad 2000 takih beguncev. Novo mesto jih skoraj ne more več sprejemati, ker ni prostora in hrane. V Velikih Laščah in Kočevju je nad 1500 beguncev. Tudi v Grosupije prihajajo vedno nove družine. Zadnje dni prihajajo begunci tudi z Blok in okolice. Ti so deloma že prišli v Velike Lašče, mnogo pa jih je še na poti. Potrebna bo široka dobrodelna akcija.

* **Poletje se je poslovilo** z močnim nalivom. Prej smo imeli še vrsto sončnih dni, v katerih so kmetje lahko mnogo pospravili. Za jesenske posevke in ostalo letino pa je bilo deževje potrebno. Jesen je zavladala pretekli petek zjutraj, ko se je vreme že spet zvedrilo. Ozračje se kljub dežju ni shladilo, marveč se je celo še ogrelo.

* **Obsojen zdravnik.** Ljubljanski zdravnik dr. Janko Hafner je bil obsojen na 3 leta in 15 dni ječe in na 600 lir denarne kazni, ker je svoj čas sprejel ponudbo zdaj že pokojne Nuše Tavzesove za zastrupitev svojega brata Milana Hafnerja; odobraval je njeno odločitev pri poizkusu zastrupitve s sredstvom, ki pa ni bilo zadostno in sposobno, da bi povzročilo smrt. Branilec je prijavil revizijo in priziv.

* **Poklicni slepar.** 39letni samski šofer Stane Trošt iz Vevč je bil obsojen na 3 leta robije. Zelo je znan po Dolenjskem, zlasti v Novem mestu. Kar na debelo je goljufal uboge lahkoverne ljudi, zlasti one dolenjske begunce, ki so ga poznali in katerim je obljuboval, da jim bo preskrbel razne stvari. Od 20 oseb je izvabil denar, cigarete, sol in drugo blago. Kazen je bila vsekakor zaslužena.

* **Zaradi slabega mleka** je bilo v Ljubljani obsojenih pet posestnikov iz občin Ježice in Brezovice. Pomladi so dobavili Prevodu slabo mleko, kateremu je bilo primešano 15—50% vode, kakor je ugotovila kemična analiza Higienskega zavoda. Kmetje so bili obsojeni na denarne kazni od 500 do 2500 lir ali v primeru neplačila na 95 dni zapora. Najstrožje je bil obsojen Andrej Ložar iz Dragomlja.

Zatemnitev od 20. do 6. ure!

Pitje povzroča bolezni

V času trgatve, ko rada pade ljubka beseda o »zlati kapljici«, ne bo odveč, če pogledamo tudi na senčno stran uživanja alkoholnih pijač. Kajpada sta zdravo vino in pivo koristno živilo, če ju uživamo zmerno, prav zmerno. Toda strast pitja je zlo, veliko zlo, na katero je treba vedno in vedno opozarjati ljudstvo. Odlični naš psihiater dr. Fran Gösti je napisal že mnogo razprav o alkoholizmu in po njem naj povzamemo naslednji pouk. Zlasti tisti, ki si pijače ne morejo več privoščiti, naj ga prečitajo:

Med narodom je še vedno razširjena vera, da je alkohol potreben, da daje moč in krepča človeka ter da je zato potreben slabotnim in bolnim.

Da bi bilo redno zauživanje alkohola koristno, to se je že davno znanstveno ovrgio. Kot zdravilo se je res uporabljal; ko sem študiral na Dunaju, je profesor Nothnagel priporočal redno uporabo alkohola kot zdravilo pri mnogih obolenjih, pozneje se je temu oporekalo, češ da imamo razna druga zdravila z istim učinkom, ter se je alkohol povsem opustil. Zadnja leta pa se zopet pri nekaterih obolenjih priporoča in uporablja, tako pri pljučnici, seveda le v malih dozah. Povsem krivo je — kakor se je to večkrat zgodilo — ako ima bolnik poleg stekleničice z zdravilom še liter vina in pridno sega po njem. Ako poleg tega priznavamo še slabotnim uživanje alkohola kot krepčilo, a le po zdravniškem nasvetu in v količinah, od njega določenih, in ako torej alkoholu priznamo malo in na gotove slučaje omejeno vrednost v zdravniškem oziru — moramo nasproti temu ugotoviti, da je mnogokrat povzročitelj obolenj.

Alkohol manjša odpornost

To je tem nevarnejše, ker narod tega zvečine ne verjame in ker je dotičnik že tako zelo v oblasti tega zla, da noče in ne more opustiti te škodljivosti. Dostikrat je tudi organizem že tako zelo propadel in razpadel, da vzdržnost le s težavo premaga bolezen, ako je to sploh še mogoče. Omejitev alkohola je navadno zelo iluzorična, ker jo pacijent vedno prekoračuje. V spomin mi prihaja neki dunajski gostilničar, ki mi je pravil: »Zdravnik mi je dovolil piti le dva vrčka piva na dan, vprašal sem še dva druga in vsak mi je dovolil dva vrčka. To je že šest vrčkov. No, šest si jih dovolim pa še sam — torej dvanajst vrčkov na dan. To je sicer komaj polovica tega, kar sem doslej pil, pa nekaj mora človek vendarle storiti za svoje zdravje.«

Alkohol je škodljiv že s tem, da manjša odpornost proti raznim obolenjem ter da po njem oslabljeni organizem obolenje težje prenaša, a posebno še s tem, da sam povzročuje razna obolenja, tako predvsem želodčne katare. Saj je umevno, vedno in vedno nova škodljivost povzroča obolenje želodca, ki se javlja v slabem teku, nezadostni prebavi, bruhanju, driskah itd. Pijanci trpe na tem leta in leta in ni čuda, če povsem obnemorejo.

Na čem zbolijo pijanci

Prva pijanska bolezen je tudi jetrna ciroza (Angleži jo imenujejo: pijanska jetra), ki pričetkom včasih ne kaže težjih znakov, pač pa pozneje povzroči vodeničnost in proti koncu večkrat želodčne in črevesne krvavitve ter vodi v smrt. Vem za večje število mož, ki so zapadli tej bolezni in umrli v svojih najlepših moških letih. Tudi obolenja srca in ledvic so pogosto povzročena po alkoholu. Velika množina tekočine, katera preide v žilje, zahteva seveda od srca mnogo več napora pri bitju. Zato se mišičevje pomnoži, srce se poveča, da zmore težje opravilo. Kakor pa drugi organi, tako se tudi srce pri alkoholih pomašči in degenerira, da končno le ne premore pretežkega dela in nastopi vodeničnost. Tako veliko in zamaščeno srce so anatomi krstili za »monakovsko pivsko srce«, ker je pogosto pri Monakovčanih, ki zauživajo neverjetne množine svojega težkega piva. Da srce slednjič kljub temu omaga, temu se ne smemo čuditi. Ako voznik ne zmore klanca z navadno vprego, privzame še par konj — da se premaga večji napor. Ako se pa to večkrat ponavlja, tudi dvojna vprega končno odreče.

Tudi ledvične bolezni razumemo, ker morajo ledvice vedno in vedno opravljati neobično delo, spreminjajoč obilico zaužite pijače v seč.

Alkoholiki pogosto obole tudi na sladkorni bolezni. O protinu je obče znano, da ga največkrat povzroči preobilo zauživanje alkohola. Tudi o revmatizmu zelo pogosto tožijo alkoholiki, a to največkrat po krivici, kajti one bolečine v nogah, katere imajo za revmatične, so povzročene po vnetih živcih (neuritis), ki je pač res posledica alkohola. Alkohol povzroča tudi razne ohromelosti.

Knoblauch je opisal ohromelost pri neki mladenki, ki je bila nekaj let ljubimka nekega bogataša. Ko jo je pa ta zapustil, je moralno povsem propadla, se okužila, popila po 12 steklenic šampanjca na dan, potem pa bila 8 let hroma v bolnici, kjer se ni mogla ganiti iz postelje.

Ker je alkohol eden glavnih povzročiteljev poapnenja žil, je umevno, da so alkoholiki nagnjeni h kapi — ki je često povzročena po krvavitvi iz možganskih žilic, ki se zaradi poapnenja raztrgajo. Istotako ima tudi srčna kap vzrok v raztrganju poapnjene aorte, glavne srčne odvodnice, kar povzroči hipno smrt. Umevno je torej tudi, zakaj ravno alkoholike ta rada zadene.

Blaznost in nasilnost

Posebno tesna je zveza med alkoholom in božjastjo. Ne le, da se pri alkoholnih ekscesih večkrat pojavijo taki napadi, tudi božjastniki dobivajo pogoste in težke napade po zaužitju včasih le male količine alkohola, dočim so oni redkejši in lažji in včasih celo izostanejo, ako se povsem opusti zauživanje vsakršnih alkoholnih pijač. Je pa tudi pogubna zveza v tem, da imajo alkoholiki zelo pogosto božjastne potomce.

Navedel sem le glavne in najpogostejše telesne bolezni, na katerih pijanci zbole pogosteje od treznih in abstinentnih ljudi in od katerih nekatere naravnost lahko nazivamo bolezni pijancev, četudi ne zadevajo izključno teh. Alkohol je ravno strup, ki človeka stori zanje sprejemljivejšega. Ako torej v teh slučajih alkohol le posreduje obolenje in dostikrat tudi smrt — pa v nekaterih slučajih tudi sam po sebi povzroči smrt. Večkrat se čita, da je kdo, največ vsled kake stave, užil ogromne množine alkohola in se naenkrat mrtev zgrudil na tla. Bilo je le zastrupljenje z alkoholom, ki je bilo tako močno, da je ugonobilo človeka.

Kot navadnejše, lažje zastrupljenje pa moramo smatrati vsako pijanost, ki je obenem tudi kratkotrajna blaznost. Izvanredno velikega pomena pa so blaznosti ali duševna obolenja, povzročena po alkoholu. Sicer pri vseh raznih blaznostih igra alkohol veliko vlogo, saj je med bolniki tretjina

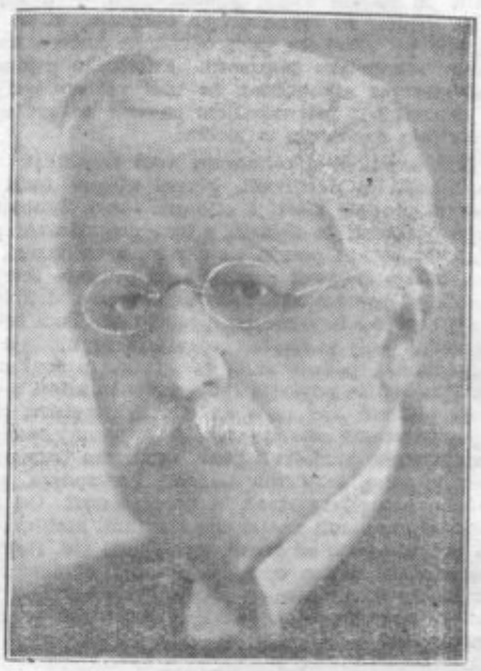

Ugledni slovenski znanstvenik gosp. primarij dr. Fran Goesti, dolgoletni zdravnik duševno bolnih in marljiv zdravstveni pisatelj, je preteklo sredo praznoval osemdesetletnico.

Jan Beči:

Dete se vrne

Molče je zagrinjala noč bele hiše, vse je povezala v eno samo mračno gmoto, da je bilo človeku neprijetno in še v duši mračno. Samo nekoliko je pronicala svetloba iz razsvetljenih stanovanj skozi temne zastore, drugače nisi videl niti iztegnjene roke pred seboj. Koraki zapoznelega potnika so odmevali ob pločniku kakor udarci v praznino. Skozi tako puščobo je hitela, skoraj tekla gospa Ivana, v veliko ruto zavita in stisnjena v dve gubi. Niti pri dnevu je ne bi spoznal, tako se je spremenila v enem samem tednu, odkar ji je zbolel njen edinec. Mrko so odmevali njeni drobni koraki, da se jih je sama prestrašila in je še bolj pohitela, kakor v strahu pred nečem neznanim; utrujena, skoraj obnemogla je prispela do hišnih vrat, kjer je njena postava utonila v temi nerazsvetljenega hodnika.

Privila je svetilko nad posteljico bolnega sinka. Srce se ji je stisnilo v bolečini in globok vzdih se je dvignil iz prsi kakor angelsko čista prošnja k nebu. Prislonila je svoj obraz k otroku, prav nalahno, samo toliko, da je otroku dahnila poljub. Kakor da čuti poljub na svojih razbeljenih temenih, se je otrok popolnoma umiril, obenem pa so se njegove ustnice zaokrožile v nasmeh, kakor da pozdravljajo mater. Teža žalosti je padla nanjo, srce ji je utripalo za njen najdražji zaklad, ki ji ga hoče usoda iztrgati iz ljubečih rok. Zavpila bi kakor ranjena žival, branila bi svojega otroka, toda kaj zmore? Nemočna se je skrušila ob robu postelje. Srce je bilo ranjeno in zalito z bolečino... Solza ni mogla zdrseti iz oči po bledih licih, temveč se je utrnila in padla na bolno dete.

V nenadnem trenutku jasne zavesti se je otrok zbudil. Pšenični kodri so se mu vsuli na mokro čelo in s komaj zaznavnim glasom je spravil iz sebe:

»Tako vroče mi je, mamica! Ali bo kmalu dan?«

Že dolgo ni mamica čula jasne besede iz njegovih ust. Zdaj je žarek upanja prešinil materinsko srce. Hvaležna nebu za to milost je obsula otroka s poljubi na vročična usta.

»Kmalu bo dan, srček, kmalu! Potem se boš spet igralo, ti dete moje!«

Ura v šentjakobskem zvoniku je odbila enajst.

»Mamica,« je spet bledel otrok, »glej veliko senco ob steni! Kako mi grozi, kako se reži! Njena usta so razklana prav do ušes in še dolj, mama!«

Zakričati je hotel s svojim slabotnim glaskom in se je s skromno težo svojega upadlega života privil k materi. Spet se je v njeno srce zarezala nova bolečina. Vendar je ohranila toliko moči, da se ni zrušila.

Nekdo je potrkal. Gospa Ivana je trkanje komaj slišala, tako je bila prevzeta. Vrata so se odprla in v sobo je stopil zdravnik, tiho je pozdravil. Gospa Ivana se je prestrašila glasu, izgovorjenega tako blizu nje. Šele zdravnikov mirni smehljaj jo je potolažil.

»Gospod doktor, ne zamerite, nisem se vas že nadejala.«

»Le pomirite se, gospa; če je le v moji moči, ga rešim!«

»Mamica,« je spet začel mali, a to pot tako jasno in brez bolečine, »mamica, ali me je imel očka kaj rad? Še nikoli ga nisem videl, nikdar se mi ne prikaže v sanjah... Ali je tako daleč?«

Poravnala je otroku kodre s čela, sedla na rob postelje, priravnala je odejo in kakor bi govorila sama sebi, je šepetala:

»Sinek, daleč je tvoj očka, daleč. Tri leta je od tega, ko te je pestoval. Prišlo pa je gorje in zdaj mu morje šepeta sleherno noč in podnevi se žalujke in ciprese sklanjajo nad njegovo posteljo tam daleč na otoku. Bil je dober očka, tako srečna sem bila pri njem. In tebe, moj mali, je imel tako zelo rad. Takrat nisem umela svoje velike sreče, a iznenada se je vse zrušilo, ostal si mi edino ti, zlati moj sinko!«

Otrok je poslušal ves začuden in že ni bilo več v njem jasne zavesti; začel je ponovno blesti. Zdravnik se je sklonil nadenj in ga preiskal. Tanga gubica mu je šinila preko čela, ko mu je vbrizgnil serum. Potem se je mirno obrnil k materi:

»Naša življenja, gospa, niso samo v naših rokah, in naša veda ne more iztrgati, kar terja onostranstvo. Ostal bom pri vas to noč. Če bo mali imel toliko moči, da prestane krizo, potem je rešen. Zaupajte v veliko moč, ki ustvarja in vodi naša življenja.«

Brez solz, le vsa razbolela je gledala mati in poslušala zdravnika. Potem je našla svoj mir v molitvi. Njen sinek pa je sanjal, sanjal.

*

Beli konji so se čez nebo pognali v dir. Malemu jezdecu se zlatorumeni kodri vsipajo na ramena. Trdno se drži grive svojega belca, da ne omahne v nepregledno globel. Pod njim se zrcali neizmerna vodna gladina. Vse niže se spušča mali nočni jezdec, obžarjen od luninega svita. Nalik utrujenemu ptiču pristane na otoku med jagnedi. Oddirjali so beli konji, deček je ostal sam sredi neznanega, tujega, bajno lepega sveta na samotnem otoku.

Vsega je objel strah. Po očetu je hrepenelo otroško srce, zdaj pa bi se rado vrnilo domov. Kdo bo na tem otoku pokazal, kje je očetov poslednji dom? Veter se je poigraval z vrhovi jagnedov in od nekod so se oglašale prelepe melodije. Otroško srce jih je spoznalo, saj so mu bile te pesmi že stokrat pete ob zibki. Otrok se je odpravil na pot po ozkih stezah. Oko je zagle-

takih, ki so bili vdani pijančevanju — a kljub temu imamo še razna druga obolenja, ki so izključno po alkoholu povzročena in katere nazivamo alkoholske blaznosti. Patološko pijanost opažamo pri alkoholikih (a tudi pri epileptikih in histerikih), pri zakaljeni zavesti se pri njih pojavljajo nasilnosti in zločini.

Tudi kronični alkoholizem vodi dostikrat do brutalnosti in nasilnosti, glavni njegov znak je duševni propad, zlasti v etičnem oziru. Zanemarjanje dolžnosti in dela in s tem gospodarski polom, ker se vse porabi za pijačo, v ta namen se tudi delajo dolgovi, zastavlja in prodaja imetje. Bolnik je povsem neuvideven, išče povsod krivce svoje nesreče, le v svojem početju ne. Tudi telesno vedno bolj propada, pojavljajo se blodnje in halucinacije, povsod sluti zavistnike in sovražnike. Posebno se pojavlja ljubosumje in misel o nezvestobi žene, kar vede do vednih prepirov, pretepov in včasih celo umorov. Slednjič naj še omenim pijanski blodež ali tkzv. »delirium tremens«, kjer se poleg želodčnih slabosti, brezspanja, glavobola, pojavljata strah in preplašenost. Od halucinacij so zlasti znane one številnih malih, vedno premikajočih se živali, muh, miši itd. Bolniki pogosto navidezno opravljajo svoja obična dela ter so v vednem nemiru. Nekateri alkoholiki zapadejo pogosto v ta delirij, nekaterim je celo smrtonosen.

Jalov ugovor

Iz tega kratkega pregleda spoznamo, kako pogubno vpliva alkohol glede na duševna obolenja in koliko nesreč baš tu povzroča. Le prerado se ugovarja, da alkohol pač ni tako nevaren zdravju, ker je toliko pijancev, ki v polni telesni in duševni čilosti dosežejo prav visoko starost. Gotovo ni vsakemu tako poguben, ker sicer bi človeški rod že davno izumrl — a njegova škodljivost je vendar neovržno dokazana in on ugonobi peštetо manj odpornih in boleznim bolj dovzetnih ljudi leto za letom. Že pamet sama veleva, da se moramo varovati ter se ne smemo slepo podajati v nevarnost, ker ne moremo izključiti, da ona tudi nas ne doseže.

In vsakdanja izkušnja na žalostnih zgledih kljub vsemu temu ne odvrne narodov od pogubne strasti, ki zahteva vedno več žrtev. To je ravno prokletstvo in poguba tisočerim in tisočerim. Zato pa je opravičeno, da se vedno na novo ponavlja nauk o škodljivosti alkohola. Zlasti v bodočnosti hočemo imeti trezen narod!

*** Neprestano je treba opozarjati našo mladino** kakor tudi odrasle, naj bodo previdni pri vsakem sumljivem predmetu, ki ga najdejo kjer koli na polju ali v gozdu. Zlasti iz primorskih krajev skoraj dnevno prihajajo poročila o poškodbah z razstrelivi. Nedavno je 16letni Sergej Zoban od Sv. Ane našel blizu doma granato, ki jo je pobral in hotel odpreti. Seveda je eksplodirala, mu odtrgala dva prsta in je dobil hude poškodbe po obrazu in nogah. V bližini stoječa tovariša sta tudi poškodovana po nogah in po hrbtu.

Gospodična Roža in ura

Slednjič sem le prišel tako daleč, da se bom z njo sestal. V sredo ob pol 11. v slaščičarni! Tega si ne morete niti predstavljati, kaj je to zame pomenilo. Skrbno sem se pripravil: očistil sem madeže z obleke, kolikor je seveda šlo, od tovariša pa sem si sposodil lepo novo samovezniko. Tudi uro mi je dal, moderno zlato uro, ki sem jo takoj vtaknil v žep; mojo sem namreč že pred dnevi nesel v zastavljalnico, kajti načrt za slaščičarno sem do podrobnosti pripravil in tam je na žalost taka navada, da mora človek nekaj naročiti.

Že ob desetih sem sedel ob koščku torte, ki sem ga počasi jedel, čeprav sem oči poželjivo upiral na bogato naložene mize. Toda moral sem se premagati, imel sem natančno preračunan izdatek za oba in niti centezima več. Pet minut čez pol je veselo pristopicala. Danes se mi je zdela posebno očarljiva, lepe plave lase je imela nalahno razmršene in v njih se je lesketalo nekaj deževnih kapljic. Takoj sva bila v živahnem pomenku.

»Gospodična, košček torte!« sem galantno naročil z brezskrbnim obrazom, češ, kaj pa je to meni! Stvar se je odlično razvijala: plavolaska Roža je zobala mandeljne s torte, jaz pa sem govoril o strahovitih prepadih v mojem srcu, o iskrenih čustvih, ki jih gojim do nje in o podobnih stvareh. Pri tem sem se ves čas poigraval s »svojo« novo uro, tako da jo je Roža lahko občudovala.

»Od kod pa imate to krasno uro?« me je vprašala.

»Nič posebnega, dobil sem jo kot prvo nagrado na zadnjem plavalnem turnirju,« sem odgovoril z moškim obrazom, ona pa me je občudujoče pogledala. Med pogovorom sem opazil, da je od koščka torte ostal samo še grižljaj. Grozna misel mi je šinila v glavo. Kaj, če naroči še enega? Gledala me je z velikimi rjavimi očmi in dejala čisto nedolžno:

»Tortica je tako dobra, da bom pojedla še košček!«

Ne vem, zakaj se mi je zdel njen glas tako krut. Kaj sem hotel!

»Še en košček, gospodična!«

Pogum pa mi je kar vidno upadal, nič več nisem imel tiste sigurnosti kakor prej, kajti vedel sem, da se bo ta reč nesrečno končala.

Saj res, ura Takoj se mi je zasvetilo. »Trenutek, prosim. Zdi se mi, da me kliče znanec.«

Stopil sem k neznanemu gospodu, ki je čital časopis in mu nekaj nerazumljivega zamrmral na uho. Ta me je začudeno pogledal in zmajeval z glavo, jaz pa sem jo hitro mahnil k blagajni v drugo sobo, kjer sem poravnal račun s tem, da sem zastavil prijateljevo uro. Torej zadeva je rešena! S takim navdušenjem sem zopet govoril gospodični Rožl o njenih globokih očeh, da se je mehčala kakor vosek med prsti. Prijel sem jo za roko, ni se branila, niti navidezno ne, in to mi je vlilo novega poguma.

»Poslušaj me, Roža, najsrečnejši človek na svetu bom, če mi dovoliš, da te prav nalahno poljubim.«

Povesila je oči, kakor se pač ob takih prilikah spodobi, jaz pa sem nadaljeval:

»Poglej, kako sva sama, nikogar ni, ki bi naju motil v najini sreči!«

Z glavo je pokazala na mojega »znanca«, jaz pa sem ji dopovedoval, da je on popolnoma zatopljen v svoj časopis. Tedaj nenadno zavpije gospod izza časopisa: »Blagajničarka, ob enajstih me, prosim, pokličite, da ne zamudim vlaka!« Roža me je sramežljivo pogledala in rekla: »Potrpi še nekaj minut! Daj uro na mizo!«

Okamenel sem, samo tega se še zavedam, da sem nekaj nerazumljivo jecljal. Sam ne vem, kako sem se znašel na ulici in kako sem prišel domov.

Ko sem drugi dan šel mimo iste slaščičarne, sem videl gospodično Rožo v prijetnem razgovoru z mojim tovarišem, pred seboj pa je imela krožnik, na katerem so bili trije kosi sladke, rumene torte.

ni—

SEVERNOAMERIŠKI VOJAKI Z NEMSKIM INFLACIJSKIM DENARJEM

Pri bojih vzhodno od Avranchesa v Franciji so ujeli ameriške vojake, pri katerih so našli nemški inflacijski denar iz leta 1923. in sicer bankovce za 500.000 mark. Ujetniki so pri zaslišanju izjavili, da so hoteli ta denar uporabiti ob priliki vkorakanja v Nemčijo ter da so imeli namero siliti prebivalstvo, da bi sprejelo tak neveljavni denar. K temu pripominjajo v Berlinu: Amerikanci so najbrž mislili pri tem na razmere, kakršne so ustvarili v Severni Afriki in Italiji, kjer so s pomočjo nalašč za to tiskanega denarja povzročili popolno gospodarsko zmedo. To so »osvobodilci« nato izkoristili ter so deželo izropali in z denarjem, ki ni imelo nobenega kritja, pokupili, kar so mogli. Gotovi bi naj ti Amerikanci, ki so bili ujeti pri Avranchesu služili kot kupci za gotove židovske vojne dobičkarje. Zaradi tega so jim tudi dali stari inflacijski denar, da bi lahko nato delovali po starih ameriških gangsterskih metodah.

*** Vse naročnike »Domovine« opozarjamo,** da se s 1. oktobrom prične zadnje četrtletje letošnjega leta. V kolikor še niste poravnali naročnine, storite to čimprej, da olajšate upravi delo pri zaključevanju računov ob koncu leta. Mnogim, ki kupujejo »Domovino«, priporočamo, da se nanjo naroče, saj je naročnina do konca leta samo še 6.— lir. Tako bodo na tekočem z vsem, kar prinaša »Domovina«, še zlasti z romanom. V kratkem prične izhajati poleg »Lova za zlatom« še nov velik roman, čigar vsebina je zajeta iz življenja na domačih tleh. »Domovina« je najcenejši slovenski tednik, zato ga priporočite vsem prijateljem in znancem.

---

dalo vse polno gradov, iz vseh je donela pesem, sladka in opojna. Prikazala se je zvezda vodnica, ki je otroka vodila proti očetovemu gradu. Trudne, premrle nožice so stopale po hladnih stezicah, zasenčenih od cipres. Naenkrat je otrok opešal, začutil je, da nima več moči, zgrudil se je, kepo prsti je začutil na obrazu. Naenkrat je vse minilo. Otrok je še videl nekje v dalji solzno mater, pred njim pa je stal lesen križ, ki se ga je otrok oklenil. Neizmerno luči se je razlilo in otroku se je prikazal očetov obraz. Oče je spoznal sinka, vsega otrplega in izčrpanega. Solze neizmerne sreče so očetu polzele po obrazu. Prižel je sina na prsi in ga odnesel v svoj grad, v bleščečo dvorano, vso z dragulji obloženo. Za bogato obloženo mizo, na očetovi desni, je sinko gledal široko razprtih oči. Toliko je bilo vsega, take lepote so se mu kazale, da podobnega še svoj živ dan ni videl. Pogledal je očetu v oči, kakor da ga hoče nekaj vprašati. Oče pa se mu je samo smehljal, polno ljubezni je bilo v njegovih očeh. In spet je prižel sinka k sebi, nato pa izpregovoril:

»Sinek moj, kako sem ljubil tebe in mamico! Prišel si k meni, odposlanec zemlje, kako rad bi te držal v tem drugem domu! Tu je tako lepo, tako mirno, a tam doli je bil sam križev pot. Glej, vsi ti rubini in vsi ti dragulji, to so kaplje moje prelite krvi. Ni še prišel čas, da bi ti, zlati moj sinko, ostal pri meni. Videl si me srečnega in zdaj pojdi, sinko, pojdi nazaj k mamici in ji povej, kaj ji naroča očka. Naj ne omaga! Čakam jo in počakal bom tudi tebe, da prideta nekoč k meni.«

*

V otrokovih sanjah se je po malem vse razblinjalo.

Mati je preklečala vso noč v molitvi. Njene oči so bile krvavo obrobljene, a njeno srce je bilo polno vere in zaupanja. Ob prvem svitu je otrok odprl oči. Zavzeto je pogledal. Glavica ni bila prav nič več vroča. Zdravje se je vrnilo, kakor da so ga vilile sanje.

Ves čil se je sinko zganil, samo bled je še bil, kakor od dolge poti utrujen.

»Mamica,« je spregovoril sinko, »pri očku sem bil. Veš, kaj mi je rekel? K tebi me je poslal, mamica!«

***

Kačji pik

»No, gospod zdravnik?« je vprašal detektiv in nervozno pobobnal s pisemskim nožem po prstih svoje levice.

»Nič.«

»Srčna kap bo, kakor sem si mislil. Zato bi bilo bolje, da bi bili prej poklicali zdravnika kakor kriminalno komisijo.«

Pri tem je očitaje pogledal starega profesorjevega služabnika, ki je stal v kotu. Ta pa ni ničesar videl in slišal. Samo neprestano je strmel v svojega gospodarja, ki je ležal negibno na tleh. Dolga desetletja mu je zvesto služil... V ušesih mu je še zmerom zvenel krik, ki je pretrgal nočno tišino, še zmerom je slišal padanje stolov in potem zamolkli padec človeškega telesa. Zgrozil se je in planil iz postelje. Dobil je profesorja takšnega, kakor je bil zdaj. Tik ob vratih, s skrčenimi udi in spačenim obrazom.

»Morda je pa sluga le prav storil!« je vzkliknil zdravnik in se dvignil. »Profesor je umrl za kačjim pikom. Tu nad stopalom lahko pogledate obe ranici.«

Detektiv se je sklonil k truplu.

»Hudirja!« mu je ušlo. »Prav imate!«

»Ali je imel profesor kakšno kačo?« je dejal slugi. Ta se je zdrznil, kakor bi se bil zbudil iz dolgih sanj.

»Kačo? — Da, kače imamo. Tamle na dvorišču v cvetličnjaku so.«

»Pojdite z menoj. Videl bi jih rad!«

*

Šli so čez vrt in stari, sivolasi služabnik jih je vodil. Potem so stopili v cvetličnjak. Njegov topli, od vonja cvetic opojeni zrak jih je čudno prevzel. V veliki stekleni kletki so se ovijale okoli suhih vej tri debele kače. Mežikaje so strmele živali v soj žepne svetilke, s katero jih je detektiv osvetlil.

»Ali so kače nevarne?«

»Ne. Gospod profesor je rekel, da nimajo strupenih zob.«

»In koliko kač je imel profesor?«

»Tri.«

»Tri?«

»Da. Prinesel jih je pred leti iz Indije.«

»Odkod?«

Detektiv je prisluhnil.

»Moj gospodar se je mudil tri leta tam. Študiral je.«

»Ali ste ga spremljali.«

»Ne. Paziti sem moral na hišo.«

»Hvala!« je rekel detektiv in po rožljajočem pesku so se vrnili v hišo.

V delovni sobi, kjer je ležal mrtvec, je začel detektiv iznova preiskovati, zdravnik pa je telefoniral pogrebnemu zavodu v sosednem mestu.

Vendar pa kače ni bilo mogoče nikjer odkriti. Zastonj so jo iskali. Pač pa je dobil detektiv na oknu nekaj zrnc drobnega peska in žaganja.

Skrbno je preiskal še profesorjevo pisalno mizo. Tam je odkril nekaj zapiskov. Bil je dnevnik s potovanja po Indiji. Prelistal ga je. V njem so bile skoraj same številke in kratke, nepomembne opombe. Med zadnjim listom in platnicami pa je dobil neko fotografijo: bila je slika čudežno lepega dekleta z očarljivim nasmeškom hčera te skrivnostne, pravljične dežele.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Kunčji paprikaš. Na masti opražim čebulo, pridam na koščke zrezano meso, paradižnik, papriko in moko, vse prepražim in zalijem s potrebno vodo. Ko je meso mehko, dodam po možnosti majhno kisle smetane ali zajemalko mleka ter prevrem. Na mizo postavim z žličniki, špageti, žganci in podobnim.

Nedozorele, še zelene paradižnike porabimo za solato. Zrežemo jih na rezance in jih zmešamo z narezano papriko, zelnato in zeleno solato, čebulo in krompirjem ali fižolom ter zabelimo z oljem in kisom. Taka mešana solata je zelo dobra in zdrava.

Zelenjadni vrtiček v kuhinji. Kjer ima gospodinja količkaj veliko kuhinjo na razpolago, si lahko pripravi majčken zalenjadni vrtiček, bodisi na oknu, bodisi na kakem stojalu ali kjerkoli. V male, lične zaboje preseje prsti in zagrebe vanje močne korenine peteršilja, par gomoljev zelene, korenino drobnjaka in par korenin pastinjaka. Na toplem začne zelenjava hitro poganjati in zelene začimbe je vedno dovolj v hiši. Ako ni dovolj prostora za zabojčke, pa vsaj v cvetlične lončke namestimo par korenin vsake posamezne zelenjave. Korenje in črno redkev pa hranimo na hladu v pesku, ker ne sme odganjati. Krompir prav pičlo potresemo z živim apnom plast za plastjo; apno vsrkava vlago, zato krompir ne gnije.

Obleko shranimo čez zimo

Poletno in jesensko obleko smemo spraviti preko zime samo popolnoma čisto. Bluze in obleke iz pralnega blaga treba vsekakor pred shranitvijo oprati, tudi če niso zelo umazane. Jesenske obleke, ki jih pozimi ne nosimo, a se ne dado prati, dobro stepemo in skrtačimo, odstranimo seve vse madeže in obesimo obleke za nekaj ur na prepih, da se temeljito prepračijo. Potem šele jih lahko spravimo.

Toplota vode je pri pranju barvastih oblek vkljub toli hvalisanim »indanthren« barvam zelo važna. Gorka je lahko samo toliko, kolikor strpi roka, nikakor pa ne vroča. Finejše blago peremo z milnimi luskami, ki jih prej raztopimo v gorki vodi. Seveda, če jih še imamo! Navadne komade pa peremo z milom, ki ne sme biti ostro, ali s perilnimi praški. Te vrste perila ne mencamo, ampak ga samo stiskamo in tlačimo, da obleke ne raztegnemo. Izpiramo samo v mehki mlačni vodi. Trda vodovodna in mrzla voda nikoli docela ne odpravi mila. Tudi ostanejo pri izpiranju z mrzlo vodo v blagu ostanki apna, raztopljenega v trdi vodi, kar skvari obleko. Oprano in pray nalahno ožeto obleko zavijemo parkrat po vrsti v debele, suhe rjuhe, ki polagoma vsrkavajo vso mokroto. Obleko vsakokrat lepo nategnemo in ji damo prvotno obliko. S takim ravnanjem dosežemo, da se obleka ne vskoči. Obesimo jo na širok obešalnik, ki ima dovolj široke in pravilno oblikovane rame, naravnamo rokave, šive, robove in izrez pri vratu ter sušimo obleko na prepihu.

Pri polvolnenih ali popolnoma volnenih oblekah treba vse mastne ali kakršne koli druge madeže zaznamovati z belo nitjo, da na onih mestih posebno skrbno in dalje časa snažimo.

Kako bomo pozimi prehranjevali kokoši?

Pred leti so se propagatorji malega gospodarstva kaj radi pritoževali, da mnogi mestni ljudje in celo kmetijski strokovnjaki podcenjujejo in omalovažujejo rejo malih živali. Danes tega ni več, saj so tudi mestne dame postale navdušene za kokoši in za rejo kuncev. Da je temu tako, ne potrjuje samo dejstvo, da done ob jutranjih urah po Ljubljani petelinji glasovi, to potrjujejo tudi živahna kramljanja mestnih gospodinj doma. na trgu in na sprehodih.

Koliko skrbi jim prizadevajo kure! Nekje v Ljubljani je bilo na dvorišču neke palače zelo živahno. Pridna gospodinja je posvetila vso skrb kokošema, ki ju je srečno dobila z Dolenjskega. Še po zmerni ceni jih je dobila. Kokošima je podložila jajčka in pridni koklji sta že vodili vsaka svojo gardo. Oh, kako je uživala nad njima gospa! Na vse zgodaj je hitela na dvorišče, jih klicala, lovila, jih hranila, pri vsem pa je seveda moral pomagati tudi mož, saj je gospodinja pred kratkim brala, da kokoši pridno poplačajo čistočo. To delo je seveda moral opraviti kar mož. Saj ga je končno res navdušila za te božje stvarce.

Nu, pa se je zgodila nesreča. Kura je poginila. Na vse načine so ugibali, kak je vzrok. Končno so ugotovili, da se je zastrupila. Oh, kura da se je zastrupila? Ni mogoče! Kar verjeti niso mogli. Potrebni so bili dokazi. In kaj so ugotovili? Kokoš je imela popolnoma zatrpano golšo. Trde snovi, s katerimi si je kura v požrešnosti natrpala golšo, so zastale, s tem pa je zastala tudi prebava. Vsebina golše je začela gniti in žival je poginila. Vse bi bilo, saj kuro bodo kljub temu pospravili, danes se človek navadi vsake hrane, celo konjska pečenka je postala posebnost, katere se mnogi prav radi poslužujejo, toda — piščančki, ti so se smilili gospodinji. Kar pozorna je postala, ko so ji razložili, da bi lahko kokoš pravočasno rešili. V takih primerih je pravočasno prerezanje golše in izpraznjenje njene vsebine edina pomoč. Seveda moramo na tem mestu prej izpuliti perje. Golšo samo moramo navpično prerezati. Prerez nato sešiljejo, prav tako tudi kožo. Če izvršimo operacijo pravočasno, pomaga. Seveda delamo to, če se to res izplača in če je žival vredna tolikega truda. Kako moramo biti previdni pri kokoših zaradi požrešnosti, nam služi v opozorilo naslednji resnični primer, ki se je dogodil pri kovačnici v Hrovači pri Ribnici. Kokoš je v svoji požrešnosti skočila za žarečim opilkom, ki so padali izpod skočila. Kokoš je opilek pogoltnila, v trenutku pa je opilek prežgal kokoši golšo in izpadel.

V ljubljanski okolici, oziroma v predmestju lahko dobivajo v kmetijskem kokošarstvu živali trojno hrano: pašo, pravo kokošjo krmo in ostalo krmo. Paša je v poletni dobi glavni, največji del hrane. Tudi v ljubljanski okolici imamo nekaj žitnih njiv. Raztreseno žito je ob žetvi in mlačvi brezplačna krma, ker tega zrnja ne moremo pobrati. Tega seveda mestne gospodinje kokošim ne morejo nuditi, pač pa mnoge v okolici in v predmestju. Gospodinje, ki imajo vrtove, kjer jim kure ne bi delalo škode, naj spuščajo kokoši tja v jutranjih urah, ko lahko nabirajo žuželke. Seveda jim pred tem ne dajajte hrane, ker drugače ne bodo pobirale. Zelo važno za gospodinje je, da morajo dati kokošim le toliko hrane, da pobero zrnje takoj, brez obotavljanja in prebiranja. Kakor hitro začnejo prebirati, imate dokaz, da ste dali preveč. Če vam celo pustijo nepozobano zrnje, potem ste nesmiselno razmetavali ter škodili majhni zalogi in kokošim. Zrnja ne trosite prosto na tla, temveč napravite preprosta, dolga lesena korita. To je potrebno zaradi tega, ker pade marsikatero zrno v kurje blato, kokoši pa ga v svoji slasti požro in se na ta način medsebojno nalezejo bolezni, zlasti kokošje jetike. Ta bolezen namreč ne nastopa pri kokoših v pljučih, ampak navadno v prebavilih, v jetrih in črevih. Prenaša pa se z blatom in hrano.

Važno je tudi, da daste kokošim vedno le ene vrste hrane, pač pa jo večkrat spreminjate. Ni priporočljivo mešati več vrst hrane, ker potem pobere kokoš le to, kar ji ugaja, drugo pa pusti. Od koruze ne pričakujte mnogo jajc, od tega kura le odebeli. Dajte po možnosti kokošim rižev zdrob pa tudi kakšne otrobe.

Za zimo bomo ohranili le mlade kokoši-jarčice, ki nam z zimskimi jajci vsaj deloma krijejo stroške zimske prehrane. Pozimi potrebuje kokoš seveda več hrane, dnevno 5—6 dkg. Kokošim lahko dajemo tudi krompirjeve olupke in zdrobljeno suho deteljico. Deteljica mora biti mlada, to se pravi, pokositi jo moramo preden cveče.

Krvna moka, kjer jo pač imajo, vsebuje mnogo beljakovin, ki jih rabijo nesnice, če hočemo od njih jajc. Morda imate suhe hrošče, ki vsebujejo v posušenem stanju mnogo beljakovin. Sicer nam le redko kdaj ostane kaj na kosteh pri mizi, če pa imamo, dajmo to kokošim. Ena največjih, a zelo razširjena napaka pri krmljenju kokoši je enostransko krmljenje z zrnjem. To ni le predrago, temveč tudi popolnoma neprimerno za kokoši. Žival potrebuje tudi za poživitev malo zelenja, ki ga dajemo kokošim opoldne. Zato dajajte kokošim odpadke od solate, zelja, ohrovta in drugo. Za zimo naj shranijo gospodinje jajčne lupine, da jih bodo lahko dajale kokošim. Mnogo kje imajo kokoši v prostoru 2 m² in še to na cementu, kjer kokoš ne more dobiti nobenega potrebnega kamenčka, ki ga potrebuje za delovanje želodca. Te gospodinje naj dajo kokošim malo zidnega ometa. Preveč soljenih in kislih odpadkov ne dajajmo živalim. Za tesne prostore naj gospodinje ne izberejo štajerskih kokoši, ker te se v zaprtih prostorih ne obnesejo, pač pa rumene orpingtonke.

Koristni nasveti

Kako hranimo jestvine. Kruh in suhe kolače spravi v glinasto posodo, ki si jo prej v vroči vodi parkrat preplaknila in dobro izbrisala. Koreninje za juho zagrebi v pesek. Presno maslo hrani v temni glinasti posodi s steklenim vložkom. Solato osuši in jo zavij v časopisni papir ali hrani zavito v glinastem loncu Kuhano meso hrani v juhi ali narezano v olju in kisu. Sir zavij v krpo, namočeno v slano vodo.

Vsi zdravi odpadki od sadja, kakor olupki, peščišča, pečke in koščice se dajo koristno uporabiti. Prav tako ne zametajmo nezrelega sadja, izbirka, raznih odmečkov pri sušenju itd. Vse to da izvrstno hladetino (želé), ali pa se uporabi sproti za razna sadna jedila. Pečke in koščice pa kupujejo drevesničarji za seme. Nabirajmo in vestno uporabljajmo vse užitne divje plodove naših gozdov in grmovja, ki zorijo na jesen, kakor n. pr. brusnice, bezgove in šipkove jagode, ostrožnice in lešnike.

»Suraja, moja Indija!« je bilo napisano na drugi strani.

Detektiv je vzel sliko, dal služabniku še nekaj navodil in se vrnil v mesto. Prvi žarki jutrnjega sonca so srkali meglo, ki je pokrivala ravnino.

*

Zvečer se je oglasil detektiv s svojimi ljudmi in nekim izvedencem pri ravnatelju cirkusa v parku. Skupaj so se ves dan pogovarjali o zločinu in ugibali, kako bi razkrili skrivnost umora. Iskali so, toda dobili niso nobene pametne rešitve. Naposled pa je detektiv velel, naj mu prinesejo oglase vseh zabavišč. Med njimi je dobil tudi tistega, ki je naznanjal nastop indskega fakirja Halima v cirkusu.

Ravnatelj je bil ves iz sebe, ko je slišal, kaj gospodje žele. Da bi zaslišali fakirja, ki je glavna privlačnost njegovega cirkusa, deset minut pred nastopom? Zaslišali?

Ravnatelj se je nasmehnil:

»Ali mar ne veste, gospodje, da je Halim gluhonem?«

Skoraj nevljudno je detektiv segel ravnatelju v besedo:

»Odvedite nas v njegovo sobo!«

Fakir je sedel pred ogledalom, ko so gospodje stopili v garderobo, in si ovijal belo ruto okoli glave. Radovedno jih je pogledal.

»Policija!« je dejal detektiv in ga ostro premeril od glave do nog. Ind pa je samo malomarno odkimal in nadaljeval svoje delo.

Na mizi v kotu je detektiv opazil dve okrogli košari iz vrbovega protja.

»Kače, kaj?« se je obrnil k ravnatelju. »Ali so strupene?«

»Bog ne daj! Čisto nedolžne so. Na Halimovo piščal plešejo.«

»Ali res ni nobena strupena?« je vprašal detektiv in stopil k Indu, ki je slonel s prekrižanimi rokami ob ogledalu in opazoval svoje obiskovalce skoraj zasmehljivo.

Prav tedaj, ko je hotel detektiv pomigniti svojim ljudem, naj Inda primejo, je zazvonil zvonec nad vrati.

»Morate ga pustiti, da nastopi, gospod,« je vzkliknil ravnatelj. »Saj veste, ljudje čakajo . . .«

»Prav. Spremili ga bomo. Njegova umetnost me res zanima.«

*

Ko se je zastor dvignil, so bili vsi stranski izhodi z odra zasedeni. Pri prvih kulisah je stal detektiv z izvedencem.

Fakir je kazal svoje umetnije. Požiral je ogenj in meče, hodil je po žebljih in steklenih drobcih. Potem je po indsko sedel in odprl obe košari, iz katerih so se kakor blisk pognale kačje glave. Vzel je piščalko v roke in začel igrati mehko, skoraj dolgočasno melodijo. Kače pa so se neprestano vzpenjale in se v krogu zibale, kakor bi plesale. Iznenada pa je fakir odložil piščalko, potisnil z rokami glave v obe košari in udaril z dlanjo po kači, ki se je upirala. Nato je košari zaprl.

Ko je hotel vstati, je brez glasu omahnil. Njegove oči so dobile steklen izraz in z rokami je začel grebsti po preprogi, ki je ležala pred njim.

»Mrtev,« je dejal zdravnik, ko ga je preiskal. »Kača ga je pičila v desno odvodnico.«

»Čudno,« je menil izvedenec, ko so preiskali Indovo garderobo. »Nikjer ničesar!«

Tedaj pa je stopil detektiv k mrtvecu, ki so ga bili položili na otomano. Skozi odpeto srajco je zapazil višnjeva znamenja na Indovih zagorelih prsih.

»Ali znate to prebrati?« je vprašal detektiv izvedenca in razgrnil srajco tako, da se je ves napis videl.

»Indske črke!« je dejal ta. »Neko žensko ime je napisano. Suraja . . .«

J. Stöhr.

NEMOGOČA STVAR

— Artur je velik umetnik. Pomisli, naslikal je pajčevino na steno in sobarica se je celo uro zaman mučila, da bi jo odstranila.

— To ni mogoče.

— Zakaj ne? Kaj misliš, da ni takih slikarjev na svetu?

— Slikarji so že, ni pa take sobarice.

Gnilo zobovje je „civilizacijska bolezen“

Menda ni človeka, ki ne bi kdaj pa kdaj potožil o zobobolu. Vzrok razkrajanja pri nastanku gnilih zob je v prvi vrsti tvorba kislin iz ostankov jedi, ki ostanejo po jedi med zobmi in ob zobeh. Te kisline pričnejo razkrajati zob, zlasti na težko dostopnih mestih. Ko je zunanja zobna plast omehčana, se takoj naselijo mikrobi (bakterije) in pričnejo svoje razdiralno delo, ki preide kmalu tudi v globlje dele zoba; zob postane votel, nas boli in smrad gre iz njega. Zato si moramo po vsaki jedi zobe temeljito očistiti, odstraniti vse jedilne ostanke in si usta dobro izplakniti. Najzanesljivejše sredstvo za ohranitev zob je pa seveda to, da si damo zobe od prilike do prilike, morda vsako četrtletje, pregledati od zobozdravnika, ki vsako pričenjajočo se škodo takoj v začetku popravi.

Razpadanje zob ima hudo neprijetne, pa tudi nevarne posledice. Človek, ki ne more jedi dobro razgristi, začne bolehati in ravno votlina zob je vzrok cele vrste raznih telesnih okvar. Jasno, da zaradi tega posvečajo vsi civilizirani narodi posebno pozornost zobovju. V Nemčiji je bil ustanovljen poseben zavod za raziskavanje zob. S tem je bil storjen velik korak k pobijanju zobnih bolezni. Profesor Schröder, ki je bil postavljen za prvega vodjo novega zavoda, je pa kmalu po svojem imenovanju umrl. Nato je izšla v glasilu nemškega glavnega urada za ljudsko zdravje pokojnikova poslednja razprava, ki govori o votlih zobeh in o posledicah te civilizacijske bolezni.

Zobje lahko začno razpadati zaradi vzrokov v ustih samih, kakor tudi zaradi drugih činiteljev, ki škodljivo vplivajo v vsem telesu in so zlasti v zvezi s splošnim načinom življenja, posebno s prehrano. Motnje v telesu zmanjšujejo odpornost zobovja in na ta način pripravljajo pot škodljivim kemičnim zajedalskim vplivom v ustih. Opazovanja so pokazala, da različne menjave hrane močno vplivajo na odpornost zobovja zoper karies. Tako so se zdravi zobje nekaterih mladih Nemcev, ki so dlje časa bivali v Angliji, kjer vsebujejo vode malo apnenca in kjer je malo sončnih dni, znatno poslabšali in je začelo zobovje kar očitno razpadati. Nekaj podobnega so opazili na severnem Norveškem. Ni pa mogoče reči, da začne zob gniti le tedaj, kadar je njegova odpornost od znotraj navzven oslabljena s pomanjkljivo prehrano in s prebavnimi motnjami. Pojavijo se lahko okvare na zobovju, ki niso v zvezi z dogajanjem v celotnem telesu. Omenimo naj samo kvarjenje zob s prepogostim uživanjem slaščic.

Nadalje je treba priznati, da so nekateri ljudje dedno obremenjeni s slabim zobovjem, oziroma s šibko odpornostjo. Nadalje je dognano, da so posamezna plemena različno odporna, četudi živijo cela pokolenja v istih pokrajinah in v enakih življenjskih pogojih. V nekem ameriškem velemestu je sloveč raziskovalec dognal, da so beli šolski otroci dvakrat tako močno izpostavljeni gnitju zob kakor drugopolti šolarji. V vzhodni Aziji, na primer na Formozi, je med Malajci 10 %, med Kitajci 50 % in med Japonci 60 % otrok z nagnitim zobovjem. Posebno važna je oblika čeljusti in vsega prebavnega aparata. Najbolj odporna so tista zobovja, pri katerih ob grizenju noben zob ni brezposeln in kjer se vsi zobje enakomerno brusijo. Takšno idealno stanje pa med nami žal le redko kje najdemo. Pri modernih sodobnikih nahajamo le še 20 % zobovij v polni funkciji, pri nekultiviranih pa vsekakor še 70 do 80 %. Z upadanjem človeških sposobnosti se veča nagib h gnitju.

Pri vsaki bolezni in nadlogi je najvažnejše vprašanje, kako naj se borimo proti njej. Schröder svetuje predvsem, da začnemo že dojenčke vaditi, kako je treba čvrsto grizti. Kolikor le mogoče dolgo naj ostane dojenček pri materinih prsih, če pa je neobhodno potrebno, da ga hranimo s steklenička, naj dobi takšno gumijasto dudo, da ga bo silila k izdatnemu gibanju čeljusti. Živila, ki povzročajo čvrsto grizenje — zlasti jabolka, hruške, korenje, orehi — so dobra za varovanje in krepitev zob. Toda najvažnejše živilo vsekakor ostane kruh, ki povzroča izdatno »telovadbo« zobovja. Uživati moramo seveda suh kruh, ne sveže pečenega. Kajti sveži, lepljivi kruh obvisi na zobovju in povzroča vretje, da nastanejo različne kisline, ki zelo škodujejo zobovju. V sirotišnicah in v vzgojevališčih so razen tega dognali, da je enostranska hrana neugodna in da je zobovju koristno, če hrana vsebuje dosti apna, rudninskih soli in vitaminov, še zlasti vitamina D. S takšno hrano se stopnjuje odpornost zobovja, neugodno pa je preobilno uživanje ogljikovih hidratov.

Öffentliche Luftwarnung

Der Höhere SS — und Polizeiführer im Wehrkreise XVIII. ordnet an:

Ab 27. IX. 1944, 8. Uhr, wird für die Stadt Laibach das Warnsignal »Öffentliche Luftwarnung« eingeführt. Es besteht aus 3 aufeinanderfolgenden Tönen von je 15 Sekunden Dauer, die durch eine jeweilige Pause von 5 Sekunden unterbrochen werden.

Das Warnsignal »Fliegeralarm« wird in Zukunft durch einen auf- und abschwellenden Heulton von einer Minute Dauer angezeigt. Die »Entwarnung« besteht aus einem Dauerton von zwei Minuten.

Bei »Öffentlicher Luftwarnung« geht das öffentliche Leben weiter. Die elektrische Strassenbahn hält den Betrieb aufrecht. Die Bevölkerung wird im Gegensatz zum »Fliegeralarm« Luftschutzmässiges Verhalten freigestellt. Es wird jedoch empfohlen, die Luftschutzräume aufzusuchen, wenn die Annäherung feindlicher Flugzeuge erkennbar ist. Während der Zeit, für die Verdunkelungspflicht besteht, hören sämtliche Verdunkelungserleichterungen sofort auf und die Strassenbahnen stellen den Verkehr ein.

Es ist zu beachten dass der »Öffentlichen Luftwarnung« unmittelbar »Fliegeralarm« folgen kann.

Der »Entwarnung« kann die Vorentwarnung vorausgehen, die ebenfalls aus 3 aufeinanderfolgenden Tönen von je 15 Sekunden Dauer mit einer jeweiligen Pause von 5 Sekunden besteht.

Javno protiletalsko svarilo

Višji SS — in policijski vodja v obrambnem okrožju XVIII. odreja:

Z dnem 27. IX. 1944 od 8. ure dalje se uvaja za mesto Ljubljano svarilni znak »Javno protiletalsko svarilo«. Ta znak obstoja iz 3 sledečih si 15 sekund trajajočih zvokov siren, ki se prekinjajo s 5 sekund trajajočimi presledki.

Svarilni znak »protiletalski alarm« se daje v bodoče z 1 minuto trajajočim, naraščajočim in pojemajočim zvokom siren. Znak »prestanek nevarnosti« obstoja iz 2 minuti trajajočega nepretrganega tuljenja siren.

Pri znaku »javno protiletalsko svarilo« se redno poslovanje nadaljuje. Električna cestna železnica obratuje dalje. Prebivalstvu je prepuščeno v prosto presojo, če se hoče ravnati po protiletalskih zaščitnih navodilih, ki so obvezni za čas »protiletalskega alarma«. Priporoča pa se, da se vsak poda v zaklonišče, čim se ugotovi približevanje sovražnih letal. V času, ko je predpisana zatemnitev, se takoj ukinejo vse olajšave glede zatemnitve in električna cestna železnica mora ustaviti obratovanje.

Upoštevati se mora, da lahko znaku za »javno protiletalsko svarilo« sledi neposredno tudi znak za »protiletalski alarm«.

Znaku za »prestanek nevarnosti« se mora dati predhodno tudi znak ze »prestanek protiletalskega svarila«, ki obstoja tudi iz 3 sledečih si 15 sekund trajajočih zvokov siren z vsakokratnim presledkom 5 sekund.

*** Zdaj, ko je prišla jesen,** bomo ob dolgih večerih spet radi segli po dobrih knjigah. Najbolj priporočljivi sta za odrasle veliki roman »Divjina cvete«, za doraščajoči rod pa »Brzonožec in Puščica«, ki ga odrasli prav tako radi čitajo kakor mladina. Knjigi dobite v vseh knjigarnah, po pošti pa ju lahko naročite pri upravi »Domovine« v Ljubljani, Narodna tiskarna.

*** O vinski letini na Dolenjskem** poročajo, da slabo kaže. Prepogosto deževje v maju in juniju je oviralo vinogradnike, da niso mogli pravočasno škropiti. Nadomestki za galico niso mogli preprečiti razvoja bolezni na trsju, mnogo vinogradov pa je ostalo tudi neobdelanih in nekaj jih je poškodovala toča. Trgatev je treba odložiti vsaj na prvo polovico oktobra. Kjer pa nastopa gniloba, ne kaže odlašati s trgatvijo. Skrbno preglejte in očistite vso posodo in orodje. Posebno naj bodo oprane kadi in sodi, v katerih bo mošt vrel.

PO SVETU

× **22 let zvočnega filma.** Minilo je 22 let, odkar je začel zvočni film izpodrivati svojega mnogo prešibkega tekmeca. Nemi film se je moral takoj umakniti, čim se je pojavil zvočni. Razumljivo je, da tu ni bila mogoča nobena konkurenca. 17. septembra 1922 so imeli v Berlinu prvo predstavo zvočnega filma na svetu. Pri tem je šlo za neke vrste filmski varieté in takoj je nastopil zvočni film svojo zmagovito pot po vsem svetu. Nobena druga pridobitev moderne tehnike se ni tako hitro razširila po svetu kakor zvočni film. Pot od nemega filma, ki ga poznamo samo še po zelo redkih predstavah, do zvočnega filma, ki je prinesel obenem velik preokret v filmski industriji sploh, je bila zelo dolga. V sedanji vojni igra zvočni film zelo važno vlogo, saj omogoča prikazovanje vseh važnejših dogodkov z bojišča občinstvu v zaledju. Razširjeni in priljubljeni so zlasti tako zvani zvočni tedniki, ob katerih lahko občinstvo v zaledju dogodke na bojiščih ne samo vidi, temveč tudi sliši. A kaj šele bo prinesla bodočnost!

× **Čudna pot težkih vrednostnih papirjev.** Ko se je v maju 1940 začela nemška ofenziva na zapadu, je ravnateljstvo »Banke Loire« naložilo na avtomobil za več milijonov vrednostnih papirjev in jih hotelo odpeljati na varno. Ob Sommi pa je neki francoski častnik ustavil avtomobil in ga zasegel, da bi z njim pomagal zapreti pot hitro prodirajočim nemškim bojnim vozilom. Preden so se vojaki poslužili avtomobila, so del vrednostnih papirjev razdelili med begunce, del pa se jih je izgubilo. Neki mlad Francoz jih je našel kmalu nato cel šop v vrednosti okoli 150.000 frankov: Skril jih je v predal, kjer jih je našel neki sorodnik tistega mladega Francoza, Alfred Audegon, star 70 let. Ta si je vrednostne papirje prisvojil in jih začel prodajati. Kmalu je spoznal, da ta njegov posel poteka brez vsake nevarnosti in je vrednostne papirje, kolikor jih je še imel, prodal za 130.000 frankov. Policija pa je stvar le izvohala. Audegona je prijela in zaprla. Pri zaslišavanju je moral povedati, kako je vse tisto premoženje prišlo v njegove roke. Pri nadaljnji preiskavi se je policiji posrečilo najti še nekaj drugih vrednostnih papirjev, ki so bili nekoč v omenjeni francoski banki. Največ jih je odkrila v somskem okrožju, nekaj pa celo v Maroku v Afriki.

× **Ljubezen je stopila v ozadje.** Neki statistik se je zanimal za naslove vseh skladb in pesmi, kar jih je nastalo na svetu v zadnjih letih. Pri tem je dognal, da se nekateri naslovi vedno znova pojavljajo. Od 3000 skladb je nastalo v zadnjih letih 628 romanc, 615 jih nosi naslov »Sanje«, 530 obravnava spomine na to ali ono deželo ali ženo, 313 jih opeva domotožje, 190 jih nosi naslov »Bilo je nekoč«. Samo nekaj čudnega je pokazala ta čudna statistika. Ljubezen je stopila vsaj pri skladateljih v ozadje. Samo 40krat je naletel statistik pri skladbah na besedo ljubezen.

× **Največji hrast.** Največji do začetka našega stoletja znani hrasti merijo v premeru 6 m. Leta 1913. je pa neki avstrijski stotnik naletel v Bosni na hrast, ki je meril v premeru 10 m. Ta orjaški hrast raste postrani in zato ni težko splezati nanj. Čeprav je že votel, ozeleni njegova krona vsako leto. V njegovi votlini je prostora za kakih 70 ljudi. Leta 1914. je našel v njem zavetišče vod pehote, broječ 50 mož. Ob slabem vremenu, zlasti ob nevihtah se zatekajo v duplino orjaškega hrasta pastirji. To bo pač največji hrast na svetu.

× **Zemlja sen krči.** Raziskavanja nekega švicarskega učenjaka so pokazala, da se zemlja krči. Čim starejša je, tem manjši postaja njen obseg. Učenjaki so izračunali, da pomeni ohlajevanje v notranjosti zemlje letno izgubo 668 kg toplotnih enot. Kakor vsako telo, ki se z ohlajanjem strdi in skrči, je tudi zemlja vedno manjša, čim večja je njena starost. Seveda teh izprememb ne opazimo, ker so v primeri z obsegom zemlje zelo majhne. Švicarski učenjak je izračunal, da izgubi vsakih tisoč let 6 metrov na svojem obsegu.

× **Kurjeni vložki.** Neprijetno je, če zebe človeka v noge. Nekateri ljudje imajo vedno mrzle noge in se jih le težko segrejejo. Takim ljudem je mraz posebno neprijeten. Že mnogi so mislili na čevlje, ki bi se dali nekako kuriti. Že stara je vest o kurjenih vložkih, ki pomenijo konec neprijetnega občutka, če zebe človeka v noge. Kurjeni vložki so podobni običajnim vložkom za lovske, turistovske ali druge trpežnejše čevlje. V vložkih je mrežica iz drobne žice in v njo je napeljan električni tok iz žepne baterije. Vložki pa ne pomenijo prehudo obremenitev za baterijo, ker porabijo manj električnega toka, kakor svetilka. Narejeni so tako, da jih lahko segrejemo v dveh stopnjah. Če je mraz hujši, jih segrejemo bolj, drugače pa manj, da ni v čevljih prevroče. Seveda bo preteklo še mnogo vode, preden bodo kurjeni vložki tako razširjeni in tako poceni, da bo mogoče govoriti o splošni rabi te same po sebi zanimive in koristne novosti.

× **Utripanje srca.** Človeško srce utripne 70 do 86 krat v minuti. Utripanje srca je pa v raznih starostnih dobah različno. Novorojenčkovo srce utripne do 130 krat v minuti. Srce 7 letnega otroka doseže 85 utripov v minuti, v poznejših otroških letih okrog 80, srce odraslega človeka 75, starega človeka pa 65. Tako se zniža število utripov človeškega srca od rojstva do visoke starosti točno za polovico.

LOV ZA ZLATOM

9

Ko se je Esher poslovil od svojih znancev na krovu in je prišel na kopno, je zagledal, kako se nabirajo ljudje pred poštnim uradom. Pristopil je in izvedel, da ravno delijo pošto iz Dawsona. Poštar je opravil to pot s spremljajočim ga Indijancem v petintridesetih dneh, in pri tem sta menjala samo enkrat pse, in to v Fortu Selkirku. Indijanec leži sedaj z zmrzlimi vršiči pljuč v bolnici, podjetnik pa, človek železnega zdravja in neverjetne odpornosti, se kani že jutri vrniti z novo pošto. Sedaj je šel, da bi si našel novega pomočnika, ki bi se ne ustrašil Indijančeve usode in bil pripravljen podjeti to, kar namerava poštar jutri že drugič. Rekord je dosežen, storitev je torej mogoča. Zato je treba to opraviti. Slabič bi pri tem seveda zaigral življenje. A komu je v tej deželi mar slabotnih ljudi?

Med ljudmi, ki so se bili nabrali v veži poštenga urada, kjer je zakupnik pošte prodajal tudi razno blago, je bil tudi Lynn. Esher ga je videl priti ven. Torej je moral že imeti zvezo z Dawsonom, in je ali dobil ali pa poslal pismo, kajti blaga ob deljenju pošte niso prodajali. Morda je sporočil prijateljem, da namerava priti; in pošta bo tam gotovo pred njim, kajti ni ga novinca, ki bi mogel na trailu pobiti zakupnikov rekord.

Lynn se ni mogel razgledati po ljudeh in je šel k hotelu, kjer ga je bil Esher že videl v baru. Esher je ravno tudi hotel oditi, da bi poiskal Eileeno, ko je prišel iz urada tudi Kane. To je bilo prvič, da ga je po izkrcanju zopet srečal.

Pozdravila sta se, a Kaneu se je videlo, da se mu mudi.

»Kdaj pa greste?« je vprašal.

»Jutri na vse zgodaj.«

»Potem se vidiva. Jaz grem tudi jutri, in še nekaj znancev, mislim. Do svidenja!«

Esher bi še bil kaj vprašal, tudi če bi ne dobil odgovora. Kane je namreč bil muhast, in svoj čas si je določal sam. A Kanea že ni bilo več. Niti rok si nista stisnila, kajti ob 40 stopinjah pod ničlo, ko se ti sapa spremeni v mrzel prašek, nista imela volje, da bi še slačila okorne rokavice.

Esher je še videl, kako je Kane nekje ogovoril mladega človeka močne postave, ki je postajal brez dela in čakal menda na njega. Potem pa je šel iskat Eileeno.

Našel jo je v boardinghousu, ki je bil skoraj kakor parma. V prostoru so bile tri mogočne železne peči, ki so širile skromno toploto.

»O, kako sem vas pričakovala!« ga je razburjena pozdravila. »Pomislite, poročilo imam od očeta.«

»Vam je pisal?« je vprašal Esher.

»Pisal? Kako mi pa naj piše, če pa niti ne ve, kje sem?« je oklonila Eileen nesmiselnost njegovega vprašanja. »Ne, ogovoril me je tukaj moški. Gotovo sva šla mimo njega, in vi ste menda omenili moje ime. Kajti vprašal me je potem, če sem jaz Malonyjeva in če imam očeta v Alaski. Beseda je dala besedo, in zvedela sem, da je obdeloval nekaj mesecev ob Hootalinqua-Creeku delež poleg deleža mojega očeta.«

»Kje pa je Hootalinqua-Creek?« je vprašal Esher, ki še ni prav vedel, kaj bi s tem poročilom.

»Čisto natanko mi je to opisal,« je pripovedovala Eileen tako razburjena, da se ji je tresel glas. »To je pritok Jukona, nekako šestdeset milj zapadno od Forta Jukona, očetov delež pa je skoraj petnajst milj po reki navzgor. Mož je svoj delež prodal in se vrača sedaj na jug. Ob Hootalinqui je baje mnogo zlata, pravi. Mnogo več kakor ob Klondikeu.«

Esherju se je čudno zdelo, da ni doslej še ničesar slišal o zlatu pri Hootalinqui, zlasti pa, da v poročilih o najdiščih zlata nikdar ni bilo tega imena. Tudi tukaj v Juneauu niso o tem nikoli govorili. Res je sicer, da je imel preveč posla, da bi se zanimal za vsako besedo, res pa je tudi, da so po prvem velikem odkritju ob Karibu-Creeku nahajali na zlato ob raznih rekah in potokih.

»Sedaj mi je jasno, zakaj nisem bila dobila nobenega poročila od očeta«, je vneto nadaljevala Eileen.

»V Fortu Jukonu je gotovo pošta«, je ugovarjal Esher, »in očetov delež je bil vendar samo sedemdeset ali pet in sedemdeset milj daleč proč.«

»A Fort Jukon je še nekaj sto milj od Dawsona,« je dostavila Eileen, »pismo, saj pisal je gotovo, morda ni več doseglo zadnje pošte proti jugu.«

»Pa veste tudi gotovo, da je to vaš oče? Ime Malony menda tukaj ni redko. Saj veste, da imamo še eno miss Malony; kaj pa, če je ta?«

»Na to sem mislila. A vendar ne bo imela svojega očeta tudi tukaj? To bi bilo silno čudno. In svojega očeta sem si dala opisati. Seveda, po opisu bi ga komaj spoznala. Pa če kdo koplje na svojem deležu nekaj mesecev, potem je pač podoben vsem drugim; dolge lase ima in brado. Za gotovo vem, da je moj oče. Saj je često govoril o meni.«

»In kaj nameravate storiti? Iti k Hootalinqui namesto v Dawson?«

»Gotovo.«

»Ne bi vam skoraj svetoval. Na tako negotovo novico...«

»Saj ni negotova«, ga je prekinila Eileen. »Mož to ve.«

»Pa vendar«, je odvrnil Esher. »Ljudje govore včasi toliko in so prepričani. A saj imate še časa, da si premislite. Do Forta Selkirka, to je skoraj polovica proge in najhujši del pota, morava tako ostati skupaj. V Fortu Selkirku se potem menda najdejo drugi, ki pojdejo tudi k Hootalinqui ali pa vsaj v Fort Jukon; tem se priključite vi. Vsekakor me pa veseli, da je bila vaša skrb zavoljo očeta nepotrebna.«

»Ne morem vam povedati, kako olajšanje čutim. Vi pa tudi ne morete pojmiti, kako sem se zanj bala.«

Posedela sta še in govorila o marsičem, kar sta bila videla in slišala tod in kar je po večini zadevalo njuno dolgo potovanje; zlasti sta pazila, da bi ne delala napak in da bi izbila vse ugodnosti.

Potem sta se ločila. Eileen je dala Esherju vsa vesela in polna lepih nad roko, njemu pa je bilo čudno pri duši. Na svojo bodočnost doslej še ni prav mislil, vendar pa je imelo to dekle v njegovih načrtih že svojo vlogo. Sedaj se je na mah zavedel, da ostane z Eileeno še nekaj tednov skupaj, a potem pride, tam v Fortu Selkirku, ločitev.

Res čudno je bilo, kako hudo mu je bilo to. Kar na mah je izginilo svetlo sonce iz sanj o njegovi bodočnosti. Pa bi se bil vendar moral veseliti, da je našla svojega očeta, in da gre k njemu!

No, veselilo ga je to že, samo razumeti ni mogel, zakaj je potem žalosten. Tako žalosten, da bi se zavoljo notranje boli zagrizel v kamen.

Esherja je tudi zabolelo, ker je Eileeno vest o očetu tako zavzela in razburila, da so šle vse njene misli v tisto smer in da ni bilo videti, da bi ji ločitev v Fortu Selkirku povzročala kaj žalosti ali pomilovanja.

A kaj hoče? Je li mogel pričakovati kaj drugega? Je pač norec, ki ga je prirojena sentimentalnost vodila, da se je tako neumno vedel proti temu dekletu...

VIII.

V SEVERNI ZARJI

Bilo je menda ob šestih v jutru, torej ‚sredi noči', kakor je javkala mrs. Patersonova, ko je mala skupina, namreč Esher, Eileen in zakonski par Paterson, po izdatnem zajtrku krenila na pot.

Zadnje priprave, kakor pospravljanje Esherjevega šotora, ki ga je rabil skupno s Patersonom, in vprezanje psov, niso šle prav gladko, ker moža tega dela nista bila vajena. Težave so bile tudi z Esherjevimi psi, ki so bili močni, a so se morali svoji nalogi šele privaditi. Vleči bi morali enakomerno, da bi ne tratili moči; stopati je treba mirno in v drncu, da bi vzdržali dolgo progo brez prevelike utrujenosti; navzdol bi morali lepo teči, da bi se sanke ne zaletavale zadnjemu paru v noge in da bi vožeta med posameznimi pari ter med zadnjim in sankami ne bila toliko napeta, da bi sanke s silo vlačila. Prvo pa je in glavno, da se vsi psi podrejajo psu vodiču.

Ker je bil Kenlo najmočnejši v vpregi, ga je Esher izbral za vodiča. A Kenlo se je moral vodstva šele navaditi, kakor so se morali drugi navaditi poslušati. Da bi Kenlo ne našel primernih glasov, s katerimi bi dajal svojim tovarišem znamenja, o tem Esher ni dvomil. Saj to je v prirojenem nagonu pasme. A za vodstva je treba tudi takta. Kenlo bi moral svoje naredbe, o katerih še sam ni imel pojma, uveljaviti, pa se ne doseza niti s preveliko strogostjo niti s popustljivostjo. Sicer pa je treba še prej videti, kako so drugi psi v vpregi zadovoljni z vodnikom in če morda kateri drug ne hrepeni po vodstvu. V tem primeru bi že prve večere prišlo do borbe med tekmecema; in samo če bi Kenlo zmagal, bi obdržal vodstvo, ker bi mu nadmoč pomagala do potrebne veljave.

Patersonovi psi so bili pravi vprežni psi, tako da je bila njegova vprega, dasi so bile živali po sebi slabejše, Esherjevi enaka.

Že uro pred odhodom naših znancev je prišel zakupnik pošte, ki je bil že snoči spravil na sani pošto in provijant, s svojim novim pomočnikom v diru mimo. Do Skaguaya bi moral vsak dan opraviti šestdeset milj, da bi potem po slaben potu mogel kaj popustiti; tako je pojasnil v naglici Esherju na njegov klic, potem pa je izginil v temi, ki jo je samo nekoliko rahljal sneg na tleh.

Mraz je bil strahovit, in zato je tudi mrs. Patersonova, ki je bila pri pripravah in delu povsod samo napoti, pri volji, da bi šla peš poleg moževih sank, kakor je hodila Eileen poleg Esherjevih, na katerih so bile vse njene reči.

Nazadnje je mogel Paterson skočiti na desno stran svojih sani, kjer je bil spredaj drog za krmilo, in zaklical je tovarišu ves vesel: »Gremo!«

»All right! — Muš!«

Za primer, da bi njegovi psi še ne razumeli, da pomeni v jeziku severa beseda ‚muš' poziv, da naj potegnejo, jim je švignil prek glav dolgi bič iz mroževe kože.

(Dalje)

SMEŠNICE

RAZLIKA

Mlada žena kmalu po poroki:

»Kako čuden človek si ti, Mirko! Ko sva bila še zaročena, si mi zmerom pravil, da bi me od ljubezni najraši pojedel. Zdaj pa se ješiš, če dobiš moj las v juhi...«

TEŽKO ŠTIVO

»Priporočim vam lahko zelo zanimvo knjigo, toda opozoriti vas moram že vnaprej, da je zelo težka.

»Nič ne de, sa lahko pošljem slugo po njo.

POMOTA

Pevec v radiu: »Bojim se, da moj glas danes ni bil poseben.«

Napovedovalec: »Ah, nič za to! Po pomoti smo vas napovedali kot posnemovalca živalskih glasov!«

KUHARSKO ZNANJE

Gospod Šegač: »Ali je vaša hčerka, gospod profesor, tudi tako dobra kuhadica, kakor je učena?«

Profesor: Krepač: »Seveda, dragli prijatelj, ravno sedaj prevaja kuharske recepte na grški jezik.«

OTROCJA PREMETENOST

Jurček: »Mama, ali je res težko ohraniti kakšno skrivnost zase?«

Mati: »Tega pa res ne vem, Jurček. Jaz še nikoli nisem nobene!«

PREPROSTO SREDSTVO

— Kako je pa zdravnik mogel tvojo prijateljico tako hitro izlečiti od nervoznosti?

— Nič lažjega. Dejal ji je, da je nervoznost samo znak starosti.

IZGOVOR

— Marica! krega mati svojo hčerko. — Ti si se poljubljala s tujim človekom! Kaj pa misliš?

— Ali, mamica, jaz sem mislila, da ga poznaš, se je izgovorila hčerka.

OD ČESA JE ODVISNO

Mlad par sreča v gozdu kmeta in ga vpraša, kako daleč je do prve vasi. Modro jima odvrne prebrisani kmet:

— Hja, to je odvisno od tega: če še nista oženjena, prideta tja v dveh urah. Če pa sta že oženjena, bosta v pol ure gotovo tam.

NA SODIŠČU

Sodnik: »Obtoženi ste, da ste tožitelju ukradli deset tisoč lir. Ali želite zagovornika?

Obtoženec: »Ne, hvala lepa, gospod sodnik, vsaj ta denar bi si rad prihranil.

VENDAR NEKAJ KORISTNEGA

— Gospod doktor, povejte mi po resnici, ali je slepo črevo res povsem nekoristno?

— Nu, da povem po resnici: za paciente res, toda za zdravnike je vsekakor koristno.

SUMLJIVA PRIJAZNOST

— Možek, dovoli, da se peljem s teboj!

— O, kako izredno prijazna si danes... Kar pokaži mi račun!

PRIMERNO

Mož: »Oko se ti neprestano solzi, pojdi vendar k zdravniku!«

Žena: »Bom šla, a danes še ne morem. Danes moram še na pogreb svoje prijateljice.«

NIČ HUDEGA

Žena čaka vsa razburjena moža že na praga in mu zakliče: — Ah, pomisli, Janezek je požrl kovanec za dve liri!

— Nič ne de, saj je jutri itak njegov god, — odgovori mož mirno.

EDINI IZHOD

— Neki stanovalec naše hiše se pritožuje, da stanuje med samimi idijoti. Kako bi to preprečil?

— Preselil bi se!

JE ŽE ZAČELA

A: — Torej včeraj si povedel na svoj dom kraljico svojega srca?

B: — Da! Danes je imela že svoj prestolni govor...

ZDRAVNIK

Gospod mladi vdovi: — Kakor sem slišal, ne hodite več k zdravniku, katerega sem vam priporočil. Ali niste bili z njim zadovoljni?

— Že, že, toda on je tako strašno obziren in boječ...

MALI STROKOVNJAK

Mali Vinko, sin lastnika kinematografa v Ljubljani, se vrne prvič iz šole.

— Nu, kako je bilo? — ga radovedno vpraša očka.

— O, sijajno, atek, da bi ti videl? Razprodano do zadnjega sedeža!

DOSLOVNO VZETO

— Torej se ne počutite nič bolje? To je čudno. Ali pijete eno uro pred zajtrkom mlačno vodo, kakor sem vam naročil?

— Gospod doktor, storil sem kar je bilo v mojih močeh, toda nad 10 minut nikakor nisem mogel piti mlačne vode.

NISTA SE RAZUMELA

Zdravnik: »Kje ste najprej začutili bolečine?«

Bolnik: »V gostilni pri belem volku.«

PRVA VOLJA

Mož neke Ksantipe je umrl. Ko so odprli njegovo oporoko so čitali: »Moja prva volja...«

NAPOLEON

Napoleonova mati je imela po stari korziški navadi absolutno oblast nad svojimi otroki. Nekoč se je z njim ostro spričkala in mu je vrgla v glavo nekoliko debelejših knjig s knjižne police. Napoleon je ostal navzlic temu popolnoma miren, kajti Bonaparteji niso ničesar več rekli, če je spregovorila »Gospa mati«. Menil je samo: »Ali bi ne mogli svojih pomislekov izraziti v manjšem formatu, mati?«

Križanka št. 39

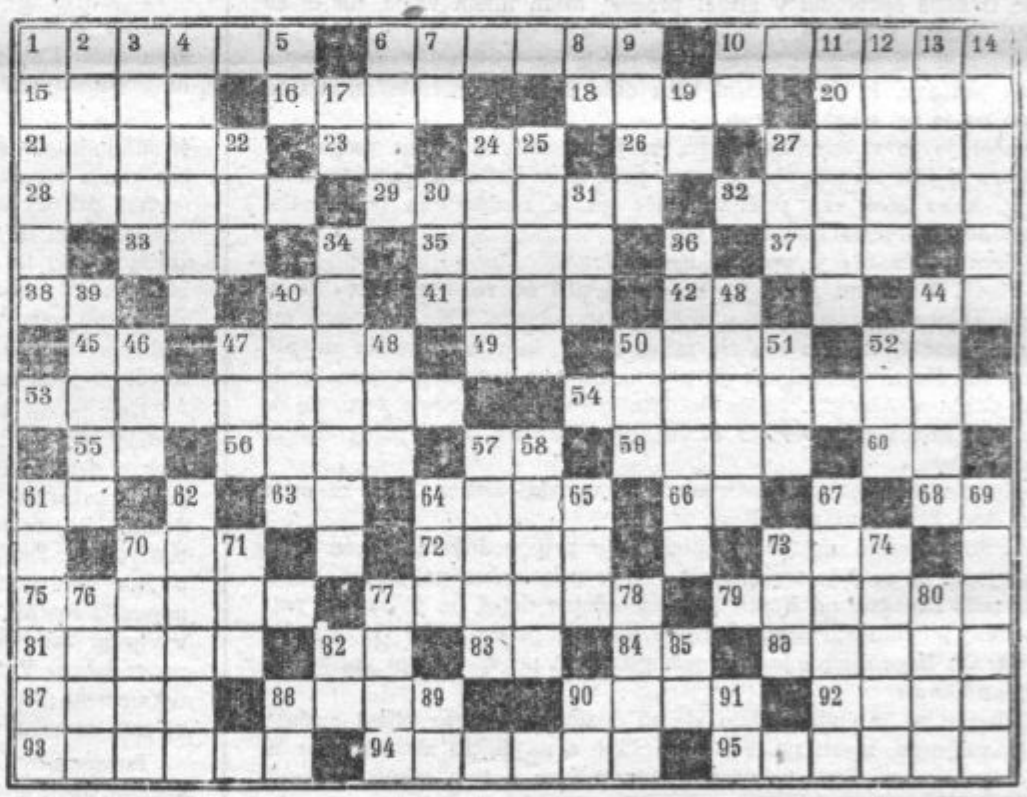

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. močnata jed, 6. postna jed, 10. se zavzema za čistoto (na primer jezika), 15. hlapljiva, v zdravilstvu uporabljana tekočina, 16. surovina za izdelovanje vreč in preprog, 18. žensko ime; jutrnji svit, 20. reka, ki se izliva v Kaspiško morje, 21. zanos, ognjevitost; ptičje gibanje, 23. Ludolfovo število, 24. dva enaka soglasnika, 26. predlog, 27. gradbeni material, 28. gospodar, gospodarski uradnik, 29. ženska športna igra, 32. zvezdarna pri Londonu (fon.), 33. vzklik, 35. del fotografskega aparata (množ.), 37. del voza, 38. predlog, 40. znak za kemično prvino, 41. otroški naziv za očeta, 42. glasbena kratica, 44. dva soglasnika, ki se v stenografiji pišeta z enim znakom, 45. rimsko število, 47. del roke, 49. veznik, 50. čvrst, trd, nabito poln, 52. predlog, 53. zdravju koristen, 54. vodne živali, 55. vzklik, 56. samota, 57. tretja in prva črka v besedi pod 80. navpično, 59. mesto ob Volgi, 60. grška črka, 61. pritok Urala, 63. v rani, 64. velik ogenj, 66. stara beseda za pivo, 68. vzklik, 70. obliko pomožnega glagola, 72. žensko ime, 73. del kroga, 75. mesto v Armeniji, 77. nadzorovati, čuvati, stražiti, 79. vrsta vetra, 81. topel, 82. predlog, 83. ploskovna mera, 84. japonska mera, 86. uradna obleka, 87. del kroga, 88. osnova, temelj; vrsta kemičnih prvin, 90. nejevolja, srd, 92. vrsta posode, 93. država v USA, 94. Azijat, 95. pritok Dnjepra.

Navpično: 1. ostanek pri sežiganju (množ.), 2. od morja obdan kos zemlje, 3. spomladanska cvetlica, 4. krčanski svetnik in cerkveni oče, okoli l. 200 škof v Lyonu, 5. vzklik, 6. verz, vrstica pesmi, 7. italijanski spolnik, 8. predlog, 9. domača žival, 10. veznik, 11. vzhodnoindijski zlati in srebrni denar, 12. žensko ime (množ.), 13. ribiške potrebščine, 14. srednjeveški podložnik, 17. nada, hrepenenje, 19. egipčansko božanstvo, 22. nekdaj kratica za zbornico industrijcev, trgovcev in obrtnikov (i = j), 24. sprejeti, polastiti se, 25. trajen, neminljiv, 27. gora na Korziki (Monte d'—), 30. letoviški kraj v Poadižju, 31. nedoločni zaimek, 34. čokoladni sladkorčki, 36. slaba pot, 39. gradbeni delavec, 40. znamka toaletnih potrebščin (mila, kreme itd.), 43. kraj pri Poljčanah, 44. malik starih Feničanov, 46. konica, najvišji del, 47. število, 48. reka v Angliji, 50. podzemeljska žival, 51. neumen, 52. vrsta premikanja, 57. listnato drevo, 58. turški minister, 61. država v USA, 62. pritrdilnica, 64. ptičji glas, 65. posoda iz voska, ki služi čebelam, 67. široki, obilni, 69. naprava, pristroj, 70. v neobdelanem, naravnem stanju, 71. poljska cvetlica, 73. svetopisemska oseba, 74. model, vzorec, 76. blagovi, 77. drža, obnašanje, posiljeni izraz, 78. pripadnik evropskega naroda, 80. lovske potrebščine, 82. podredni veznik, 85. predlog, 88. znak za kemično prvino, 89. ploskovna mera, 90. oblika pomožnega glagola, 91. v sapi.

*

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 38

Vodoravno: 1. Tivoli, 6. Zelena jama, 15. Ig, 17. rtiči, 19. veterani, 20. oko, 21. naši, 22. ker, 24. Saloma, 25. idol, 26. oli, 27. sodar, 29. Tisa, 30. kleno, 31. vi, 33. Sedan, 35. ca, 36. da, 37. rov, 38. ojesa, 41. milina, 43. pena, 45. me, 46. Atene, 48. oaza, 49. salama, 52. Abadon, 54. um, 55. Alani, 56. og, 58. amok, 60. kres, 62. Ita, 64. lok, 66. Olga, 69. itak, 71. dr., 72. edikti, 75. Lena, 77. avto, 79. Ira, 80. Zola, 81. ni, 83. Ravena, 85. mrzek, 87. Ivo, 88. reki, 90. lama, 91. sit, 92. to, 93. ji, 94. sonate, 96. la, 97. Tokio, 99. Sibirija, 100. Tomačevo.

Navpično: 1. Trnovo, 2. Italija, 3. Viši, 4. oči, 5. li, 7. ev, 8. les, 9. etat, 10. Nelica, 11. Arosa, 12. Jama, 13. Ana, 14. mi, 15. ikonom, 16. Golovec, 18. sedem, 20. oder, 22. kos, 23. radion, 25. il, 28. rala, 30. kanali, 32. oseba, 34. nizi, 36. dela, 39. eta, 40. Anamit, 42. na, 43. pa, 44. Amati, 47. Edo, 49. Smetana, 50. Ana, 51. Kolezija, 53. oko, 54. Uri, 57. godovi, 59. Oger, 61. Sava, 63. Krakovo, 65. kilo, 67. il, 68. anal, 70. kt, 71. dres, 73. ka, 74. Ineni, 76. Aval, 78. omika, 79. iz, 82. Ikar, 84. Ema, 86. rtič, 88. ro, 89. iti, 91. som, 94. si, 95. ej, 97. to, 98. oe.

Für das Konsortium — Za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner, Direktor i. R. — direktor v p., Igriška 3. — Schriftleiter — urednik: Davorin Ravljen, Journalist — novinar, Stari trg 7. — Für die Druckerei — Za tiskarno »Narodna tiskarna«: Fran Jeran, Direktor — ravnatelj, Aleševčeva 6. — Alle in Laibach — vsi v Ljubljani.